

LEVENSBSCHRIJVING EN BEKERING VAN

ANNA KATHARINA MERKS

EN EEN ECHT VERHAAL VAN AL HETGEEN AAN EN OMTRENT HAAR IS
VOORGEVALLEN IN DE GEVANGENIS TE ROTTERDAM VAN DE 5DE DER
ZOMERMAAND 1763 AF TOT ZIJ OP DE 19DE DERZELFDE MAAND DOOR DE
HANDEN DER JUSTITIE TE ROTTERDAM TER DOOD GEBRACHT IS.

NIEUWE UITGAVE
UITGEVER: F. V. D. WEIDE – SOMMELSDIJK
DRUK: FIRMA W. BOEKHOVEN EN ZONEN, SOMMELSDIJK

Bewerking van uitgave: Rotterdam : Pieter Holsteyn, 1763.

DEN HERTOG BV HOUTEN
1986

VOORWOORD BIJ DE VORIGE DRUK.

Waarde Lezer!

De reden die mij bewogen heeft om de levensbeschrijving en bekering van Anna Katharina Merks, in een boekje op zichzelf uit te geven, is deze: dat min vermogende mensen de prijs van de drie stukjes van het Groot Magazijn der Loffelijke Wetenschappen, waar in ieder een gedeelte van de genoemde levensbeschrijving te vinden was, niet konden bekostigen, en ik echter in die lieden een begeerte bemerkte, om het machtig te worden, zo het voor een gering prijsje te bekomen was. Waarom ik, om die mensen liever wat te hulp te komen, dan hen ontbloot te laten blijven van een zo singulier geval, besloten heb dit boekje uit te geven, zoals de lezer het nu ziet.

Behalve deze zijn er nog andere redenen, die mij daartoe hebben doen besluiten. Meer dan twee zal ik er niet opnoemen, daar dit voldoende is om te bewijzen, dat ik daartoe verplicht ben.

De eerste is, dat ik tot mijn blijdschap mocht vernemen, dat het werkje door sommigen niet zonder grote aandoeningen, maar ook met vrucht gelezen is, gelijk er voorbeelden zijn, dat zowel het horen verhalen als het lezen zelf van dit stuk niet zonder nut geweest is. Ik werd daardoor te meer gedrongen om te zorgen, dat minvermogenden het ook bekomen konden, daar het hun misschien nog tot zegen kon zijn.

Anderzijds bewust, dat mijn handelwijs de goedkeuring van ieder niet zal wegdragen, want hoevelen zijn er niet helaas, die in onze dagen met het werk des Geestes en met de vrije genade, waarvan het mens, waarover in dit werkje gehandeld wordt een toonbeeld is, openbaar de spot drijven.

Laat hen spotten, wij beklagen hen, dat ze spotten met iets dat zij niet kennen, en 't zou hun beter zijn te onderzoeken, door welke geest zij gedreven worden.

Anderen zullen het op zijn hoogst aanmerken, als een verdichtsel of roman; zulken antwoorden wij, dat het een verhaal is, dat op echte gronden steunt, en dat het tiendubbel kenbaar is, dat het waarachtig is, want daar hebben zich gelegenheden genoeg voorgedaan, die van de echtheid van hetzelfde volkomen getuigenis gegeven hebben.

Maar mijn doelwit is niet het werkje aan te prijzen. 't Is onnodig, het prijst zichzelf en daarvan zijn overvloedige blijken. Om niet laatdunkend te schijnen, zal ik liefst in de pen houden, hetgeen mij daaromtrent ter ore is gekomen en ik zal het best voor een ander overlaten, opdat men mij van eigenbelang niet beschuldigen moge.

Mijn oogmerk is ook niet de lezers te bepalen, ik laat elk, zonder vooringenomen te zijn, over het stuk oordelen.

De andere reden is deze: dat mij door een brief van buiten Rotterdam, aan mij geschreven, geraden is, dat ik het werkje apart zou drukken, en dat er reden voor vrees was, dat een ander het tegen mijn wil doen zou, zo ik het niet deed, en dat het werkje, opgevuld met fouten en misschien ook wel met enige fabelen vermengd, in de wereld zou komen. En daarom heb ik goed gedacht het liever zelf uit te geven, en zulks wel ter voorkoming van het baatzuchtig nadrukken en daaruit te vrezen gevaren van fouten en onwaarheden.

Zie daar, waarde lezer, deze redenen denk ik genoegzaam te zijn, om mijn handelwijs in dit werk te rechtvaardigen.

Intussen wens ik, dat het van achteren mocht blijken, dat het werkje voor de lezer niet onnut of vruchteloos bevonden wordt. Hiervan ben ik echter verzekerd, zo het al niet van een bijzondere vrucht mocht zijn, dat het echter nooit zal kunnen strekken tot verderf van zeden, noch tot verleiding van jonge lieden, gelijk men, helaas! al teveel van die zedenverdervende, ja lasterende geschriften, dagelijks in de wereld ziet komen.

Verder zal ik niet uitwijden. 't Zou mij tot blijdschap wezen, zo het van achteren mocht blijken, dat het werkje niet onvruchtbaar of ongezegend is geweest.

DE UITGEVER.

VOORWOORD.

Wel, hoe is dat mogelijk, zoo vraagt gij, mijn lezer. Hoe kan een leeuw een lam worden? Gij hebt gelijk, het is ook vreemd en wonderlijk, maar, vreemde en wonderlijke dingen gebeuren er zoo dikwijls, zodat hetgeen ik u wens mee te delen, geen onmogelijke zaak is. Het is althans geen opgesierde novelle, waar de wereld vol van is, opdat de tijd toch maar spoedig en aangenaam zou worden doorgebracht, maar het geldt hier een ware gebeurtenis.

Het is mogelijk, dat ge reeds vroeger deze gebeurtenis hebt gelezen, doch dat doet er niet toe. Ik hoop, dat dit oude dan nog eens nieuw voor u moge worden en dat u den tijd, die gij er aan besteedt, niet zult beklagen.

De tijd, die gij er aan besteedt om te lezen, wat er met haar is voorgevallen in de gevangenis te Rotterdam, zal niet verloren gaan. Het is niet onmogelijk dat gij er nog grote winst uit trekt.

Moge het dan velen ten zegen zijn!

DE UITGEVER.

TEN GELEIDE

De levensgeschiedenis van Anna Katharina Merks, die in 1763 verscheen, beleefde ruim twee eeuwen lang regelmatig herdrukken. Het verhaal handelt over een onecht kind van roomse huize dat op jonge leeftijd al wees werd. Aan zichzelf overgelaten leidde ze een zwervend leven. Tenslotte trachtte zij door diefstallen in haar levensonderhoud te voorzien.

Uiteindelijk werd zij betrapt, gevangen genomen en ter dood veroordeeld. We kunnen ons in deze tijd zo'n veroordeling voor een aantal kleine inbraken en diefstallen niet meer voorstellen.

Dit boekje kreeg echter niet zoveel belangstelling omdat men de veroordeling te zwaar vond, dat vond ieder in die tijd normaal. Maar het trok de aandacht omdat Gods genadewerk in het hart van deze jonge vrouw zo krachtig openbaar kwam.

Tot een duidelijker begrip van een aantal feiten in dit boekje beschreven, geven we in dit 'Ten geleide' enkele nadere gegevens over het leven en het proces van veroordeling van Anna Katharina Merks.

Afkomst en de diefstallen die leidden tot gevangenneming Anna Katharina Merks werd op 23 april 1742 te Best geboren. Haar doopnaam was Joanna. Zij was een onecht kind van Dorothea, dochter van Nicolaus Merck. Hoewel Dorothea niet gehuwd was, is de naam van de vader van Joanna wel in het doopregister genoemd. Dit was Johannes van Aghteren. De naam Katharina zal door de familie er later bijgevoegd zijn. De achternaam is in dit boekje en ook in de processtukken steeds als Merks geschreven in plaats van Merckx. We hebben daarom in deze herdruk de schrijfwijze Merks aangehouden.

Op 24 oktober 1748 overleed Dorothea, de moeder van Joanna, zodat zij op zes-jarige leeftijd geen ouders meer had die voor haar zorgden.'

Wat ze in haar jonge leven allemaal meegemaakt heeft vertelde ze op 5 juli aan krantenbezoeker Van 't Hof (zie blz. 18 e.v.).

De feiten waarom zij ter dood veroordeeld is vonden we in de diverse processtukken. Even na Pasen 1763 reisde ze van Amsterdam naar Rotterdam. Daar hield zij zich enige dagen op en maakte van daaruit haar criminele uitstapjes. Het begon met een diefstal bij een bakker aan de Rotte in de buurt van Crooswijk. De buit bestond uit een vrouwenrok, twee manteltjes en twee vrouwenrokken. De opbrengst bij het van de hand doen was uiterst bescheiden: de twee manteltjes werden aan een Rotterdamse uitdraagster verkocht voor drie schellingen per stuk, een van de hemden 'hetwelk zeer oud was' bracht te Amsterdam vijf stuivers op.

Daarop volgde een inbraak bij een boer te Charlois. Meegenomen werden een damasten manshemdrok met zilveren knopen, een witte hemdrok eveneens met zilveren knopen, een rode neusdoek en nog enkele andere kledingstukken. De opbrengst was zestien gulden.

Toen was een boer te Lindt bij Dordrecht aan de beurt. Van hem werd een koralen ketting met een gouden slotje gestolen, die voor tien gulden van de hand werd gedaan. Van een boer te Gouderak werden een zilveren lepel, gemerkt F.G. en ook weer een bloedkoralen ketting met een gouden slotje, het gebruikelijke boerinnesieraad, ontvreemd, waarvoor zij zeven gulden kon maken.

(Onze dank aan de heer C. Scholten van het streekarchivaat NoordKempensland te Oirschot die ons de genealogische gegevens verstrekte.)

Tot zover ging alles goed, maar op 19 mei ging het mis. Van Gouda reed zij op die dag met de Goudsewagen naar Rotterdam. Dezelfde namiddag nog ging zij weer aan het werk. Te St. Elbrecht onder Kralingen werden buit gemaakt: twee vrouwenrokken, een zilveren

punthaakje, drie Zeeuwse rijksdaalders en een zilveren snuifdoosje.

Met deze buit op weg naar Rotterdam werd zij door de veldwachter achterhaald en onderzocht. Om zich er uit te redden zei ze dat zij deze goederen onderweg gekocht had van een persoon 'welke haar had toegeschenen een Jood te zijn'. Doch dit praatje hielp haar niet. Zij werd gevangengenomen en overgebracht naar de gevangenis in de benedenverdieping van het stadhuis aan de Hoogstraat.

Het proces van veroordeling

Verschillende verhoren volgden vanaf vrijdag 20 mei. Bij het eerste verhoor ontkende ze alles en gaf ze ook een andere naam op.

Bij het tweede verhoor op die dag bleef zij ontkennen totdat de baljuw opdracht gaf om haar dan te geselen. Maar 'ziende de praeparaten tot een geezeling' begon zij op te biechten.

Op 24 mei werd de bekentenis voorgelezen en ondertekende zij dit met een kruis, omdat ze niet kon schrijven. In de verdere verhoren - op 27 mei, 1 en 7 juni - bekende zij de eerdere diefstallen.

Op de vergadering van 14 juni eiste Adriaan Reepmaker, baljuw van Schieland, 'dat zij door de scherprechter met den koorde worde gestraft dat de dood erop volgt en daarna haar dood lichaam zal worden geplaatst aan een paal op het Galgeveld ten spectacle en afschrik van anderen'.

Op 21 juni werd die mondelinge eis toegewezen door de Schepenen en Mannen van Schieland. Dit college besloot op 5 juli 'om op Zaterdag den 16 juli de gevangene Johanna Catharina Merks onder den Blaauwen Hemel te doen comen en Dingsdag den 19 daaraan volgende te executeren'. Op de vergadering van 12 juli werd het inmiddels op schrift gestelde vonnis vastgesteld. Hierin zijn samengevat de feiten waaraan Anna zich schuldig gemaakt heeft en welke straf zij hiervoor kreeg.²

2. De diverse verhoren staan beschreven in de Baljuwsrolle van het rechterlijk archief Schieland, folio 71-83, aanwezig in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage. Het definitieve vonnis is te vinden in het Crimineel Sententieboek van Schieland (1759-1791). Gedeelten hiervan zijn gepubliceerd door dr. E. Wiersum in zijn artikel: 'De executie van een doodvonnis in Schieland', in Rotterdamsch Jaarboekje 1941, blz. 91-104.

De bekentenis van Anna Katharina Merks op 24 mei 1763, die zij met een -I- ondertekende, omdat zij niet kon schrijven.

Deze feiten en de veroordeling werden haar op die dag officieel meegedeeld.

Hoe werd dit vonnis voltrokken? Dat was een heel ceremonieel. Juist op de vergadering van 12 juli 1763 werd nog eens uitvoerig in een memorie³ beschreven hoe doodvonnissen - vanaf A.K. Merks - voortaan moesten worden voltrokken en werden allerlei voorschriften vastgesteld.

3. Deze 'Memorie rakende het executeeren van doodvonnissen' is eveneens aanwezig in het ARA en door E. Wiersum in zijn geheel geplaatst in genoemd artikel.

In het college van Baljuw, Schepenen en Mannen van den hove en hoge vierschaar van Schieland had de baljuw veel te zeggen. Hij was tevens dijkgraaf van Schieland en aangesteld door de Rotterdamse vroedschap. Zijn mederechters

de Schepenen en Mannen van Schieland werden gekozen door de Prins van Oranje uit kandidaten opgesteld door de burgemeesters van Rotterdam en gedeeltelijk door de baljuw. De baljuw bepaalde, of eiste een vonnis en de Schepenen en welgeboren Mannen waren de eigenlijke rechters die de vonnissen uitspraken.

In het verhaal van Anna staat vermeld dat haar op 16 juli in het openbaar door de rechter het doodvonnis zou worden aangezegd. (zie blz. 69). Volgens de genoemde 'memorie' ging dat als volgt.

De schuldige werd om ongeveer 12 uur 'onder de blauwe hemel' dat is in de openlucht gebracht in een met palen afgezette ruimte, die door de cipier de dag ervoor in orde werd gemaakt achter het stadhuis. De baljuw liet eerst de schuldige brengen in de Schepenkamer. Hij zei dan tegen haar dat zij onder de blauwe hemel zou worden gebracht en daar moest zij op hetgeen haar zal gevraagd worden met een heldere stem antwoorden: ja.

Daarna ging het gehele college naar beneden en stelde zich achter het stadhuis op in een ronde kring. De schuldige werd vervolgens in het midden geplaatst, ongeboeid. Alleen hield een van de bedienden de gevangene 'bij een slip van den rock, tot voorkoming van toevallen'. De baljuw vroeg toen of zij, haar bij de naam noemende, 'niet bekend voor God Almachtig en deze gemeente, of wel voor God en mens, zodanige feiten te hebbén geperpetreert (verricht), als zij voor Schepenen en Mannen van Schieland beleden heeft?

Zij beantwoordde dit met: ja.

De baljuw sprak daarna het doodvonnis uit en dat dit aanstaande dinsdag zou worden voltrokken. De gevangene werd toen eerst weggeleid en gebracht naar de treur- of gijzelmkamer; daarna ging het college weer naar de Schepenkamer.

Vervolgens werd aan de predikanten en ziekentroosters verzocht regelmatig de gevangene te bezoeken. Deze werd nu tot de terechtstelling op de dag door de hellebaardiers van de stad bewaakt en 's nachts door de bediende van de justitie en een hellebaardier.

'Wijders dat er gebede wordt in de kerke, hetwelk door den cipier bezorgt wordt, die daarvan kennis geeft aan den oudsten Predikant der Nederduytse kerk'.

In deze memorie werd ook uitvoerig beschreven hoe de terechtstelling zelf moest plaatsvinden.

Op de dag van de executie vergaderde het college van Schieland om tien uur in het stadhuis. De gevangene werd tussen kwart over elf en half twaalf binnengebracht. De begane misdaden en het vonnis werd haar weer officieel voorgelezen. Dit ging weer volgens een hele ceremonie. Daarna werd zij weggeleid.

De predikanten en/of zieken- bezoekers kregen nog de gelegenheid met de veroordeelde te spreken en te bidden voor zij naar de plaats van terechtstelling werd geleid. De baljuw en het verdere college gingen ook mee naar deze plaats. De terechtstelling vond in het openbaar plaats, dus kon iedere belangstellende hiervan getuige zijn.

Krankenbezoekers of ziekentroosters

In dit boekje wordt gesproken over ziekenbezoekers en niet over predikanten die de veroordeelde steeds bezochten. De ziekenbezoeker, ook wel ziekentrooster genoemd, was in de achttiende eeuw een kerkelijke functionaris, die, na onderricht en examinatie door de kerkeraad, werd aangesteld om zieken en ook wel veroordeelden te bezoeken. Zowel Ary Goedhart als Leendert van 't Hof treft men ook aan in de lijst van catechiseermeesters van de Hervormde gemeente van Rotterdam, die in november 1760 het nieuwe reglement voor die functie ondertekenden. Beiden combineerden dus, hetgeen niet ongebruikelijk was, het ziekentroostersambt met dat van catechiseermeester.

Ary Goedhart heeft zelfs een catechetisch werk op zijn naam staan, getiteld Pit en merg der H. Godgeleerdheid, ingerigt om den zulken, die het Voorbeeld der Goddelijke Waarheden van wijlen den Heer A. Hellenbroek reets geleerd hebben, op te leiden tot eene uitgebreider kennis der verhevene Goddelijke zaken.

Dit boekje beleefde minstens negen drukken. Goedhart was van beroep schoolmeester,

woonde in de Halstraat en werd op 12 november 1770 te Rotterdam begraven. Leendert van 't Hof, van beroep administrateur, woonde in de Houttuin en werd begraven op 19 maart 1772. 4

4. De gegevens van de ziekenbezoekers ontvingen we, onder dank, van de heer F.A. van Lieburg te Rotterdam.

Overzicht van de diverse uitgaven

De levensbeschrijving van Anna Katharina Merks verscheen voor het eerst in drie afleveringen in het periodiek Groot Magazijn der loffelijke Wetenschappen. Dit zal zeer kort na de terechtstelling van Anna op 19 juli 1763 geweest zijn. Omdat de belangstelling groot was voor dit verhaal en veel 'minvermogende lieden' geen abonnement op dit blad konden betalen, besloot boekverkoper Pieter Holsteyn te Rotterdam het als een apart boekje uit te geven. Dit deed hij omdat hij 'in die lieden een graagte bemerkte om het magtig te worden, zoo het voor een gering prysje te bekomen ware'.

In de Boekzaal der geleerde waerelt van oktober 1763 werd het aangekondigd. In december van dat jaar werd het weer aangekondigd met de vermelding 'in octavo à 7 stuivers ingenaait'. In februari 1764 vermeldt de Boekzaal de derde druk, 'door 't herdrukken zijn dezelve nu wederom alom te bekomen'. We hebben de tweede druk ingezien, daarin staat echter als jaar van uitgave 1764. Hoe het ook zij, de belangstelling was groot voor dit geschrift.

5. Dr. P.J. Buijnsters beschrijft in zijn *Levens van beruchte Personen*, Utrecht 1980, op blz. 23 en 24 Anna Katharina Merks en geeft op blz. 39 een overzicht van een aantal uitgaven van dit boekje.

Hoe werd het ontvangen?

Pieter Holsteyn schrijft er over in het voorwoord van de tweede druk.

De belangstelling bleef aanhouden, want in 1764 verschenen ook nog de derde en vierde druk. Verder zijn uitgaven bekend in 1770, 1781, 1792 en ca. 1810. In 's-Gravenhage verscheen een editie in 1841 en bij H. Klijn te Amsterdam verscheen in de vorige eeuw een uitgave 'naar den achtsten druk'. Te Sommelsdijk zag in de eerste helft van deze eeuw bij F. van der Weijden een herdruk het licht.'

Bij Den Hertog verschenen herdrukken omstreeks 1915, in 1960 en 1972. Totaal zijn dus minstens vijftien uitgaven bekend.

Deze heruitgave

De schrijver van dit boekje is niet bekend. De eerste uitgever Pieter Holsteyn neemt elke verantwoording op zich.

De schrijfstijl is niet zo duidelijk. Na twee eeuwen zijn bovendien een aantal woorden wat minder begrijpelijk geworden. Verder hebben we gemerkt dat in de verschillende uitgaven steeds meer fouten slopen. Vanaf de tweede druk is zelfs de maand waarin dit verhaal gebeurde onjuist geschreven. Steeds is vermeld dat dit juni is, maar het moet juli zijn.

We hebben daarom mevrouw L. Ippel-Breedveld bereid gevonden deze nieuwe uitgave te herschrijven. De tekst van de gesprekken is zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke gebleven. In de eerdere uitgaven staat een uitvoerig slot. Hierin staan allerlei opmerkingen over het verhaal van Anna Katharina Merks. Omdat dit veel herhalingen zijn hebben we dit nu weggelaten. Het gedicht geschreven onder de schuilnaam Theophrastus stond voorin. Dit is nu achteraan geplaatst.

DEN HERTOG HOUTEN

Utrecht, november 1986

H. Natzijsl

LEVENSBSCHRIJVING EN BEKERING VAN ANNA KATHARINA MERKS

Onder al de bijzonderheden, welke meer dan andere onze aandacht kunnen trekken, behoren de woorden van de stervenden. Dit omdat zij dikwijls verband houden met de gewichtigste zaken en tevens omdat zij de getrouwste tolken zijn van de innerlijke gesteldheid in het uur van de dood. Zulke woorden verdienen vooral aandacht wanneer het gaat over zaken die in het algemeen op iedereen betrekking hebben. Maar nog meer, als ze onze geest bepalen bij dingen die zonder twijfel gedurende ons hele leven, maar vooral in onze laatste uren betracht moeten worden. Het meest spreken ons de woorden aan van hen die óf tot de ongunstigste óf tot de beste zijde overhellen.

Niet alleen de woorden spreken ons aan, maar ook de omstandigheden waarin ze gesproken worden. Onderstaand verhaal gaat over het leven van een vrouw en wat er met haar gebeurd is in de gevangenis tot haar dood toe. Door de justitie te Rotterdam werd zij op 19 juli 1763 ter dood gebracht.

Dinsdag 5 juli

De ziekenbezoeker L. van 't Hof uit Rotterdam had het verzoek ontvangen om naar de gevangenis te komen. Hij zou daar een jonge vrouw gaan bezoeken die in de treurkamer was geplaatst.

Met gemengde gevoelens liep hij naar de gevangenis. Het bezoeken van de gevangenen was een onderdeel van zijn werkzaamheden. Een taak die hij niet lichtvaardig opnam. Maar het bezoeken van een gevangene in de treurkamer raakte hem nog dieper, omdat hij wist dat degene die in deze kamer werd geplaatst, nog slechts kort te leven had. In de treurkamer werden alleen zij gevangen gezet, die binnen zeer korte tijd ter dood gebracht zouden worden. Toen hij de treurkamer binnenkwam, keek hij vol ontroering én verwondering neer op een jonge vrouw, een meisje haast nog.

Ze sliep. En gezien haar kalme ademhaling was het de slaap des gerusten. Er ging een golf van emotie door de ziekenbezoeker heen. Hoe was het mogelijk dat ze zo zorgeloos kon slapen?

De cipier, die hem vergezelde, maakte de jonge vrouw wakker.

Slaperig en wat nieuwsgierig keek ze de ziekenbezoeker aan. Wat kwam deze vreemde man doen? Van 't Hof stelde zich voor en zei haar dat hij haar graag een poosje wilde spreken over zaken die erg belangrijk waren.

'Hoe heet je?' vroeg van 't Hof.

'Anna Katharina Merks', klonk het kortaf.

'Waar ben je geboren?'

'In Best, bij Oirschot.' Aan haar tongval was het nog hoorbaar dat ze uit Brabant afkomstig was.

'Hoe oud ben je?' Ze haalde even haar schouders op. 'Ik weet het niet precies. Eén of tweeëntwintig!'

'Welke godsdienst belijdt je?'

Ze aarzelde even, antwoordde toen: 'De rooms-katholieke!' Hoewel ze de vragen die Van 't Hof haar stelde, beantwoordde, bekeek ze hem toch wantrouwend. Waarom was deze man hier? Hoorde hij ook bij de justitie? Waarom stelde hij al die vragen?

'Katharina, wat is de reden dat je gevangen gezet bent?' 'Wel, omdat ik me schuldig gemaakt heb aan de wet, ik heb gestolen.'

Ernstig zei Van 't Hof: 'Je hebt gestolen. Niet één keer, maar meerdere keren. Klopt dat?'

Vrijmoedig keek de jonge vrouw hem aan. Ze knikte bevestigend.

Meer dan eens had men haar de laatste tijd die vraag gesteld. Het had geen zin om te ontkennen, men had haar immers op heterdaad betrapt! Dat zou deze man ook wel weten veronderstelde ze.

'Is het je bekend waarom je in deze kamer bent geplaatst?' Verwonderd keek de jonge vrouw Van 't Hof aan.

'Nee, hoezo? Dit is toch een gewone gevangenkamer?' 'Zegt de naam treurkamer je iets?'

Er vloog een trek van onzekerheid over haar gezicht. 'Ik, ik weet het niet, wat bedoelt u?'

Voorzichtig, naar woorden zoekend, vertelde Van 't Hof haar dat hij het verzoek had ontvangen om haar op te zoeken en met haar te spreken.

'Het betekent zelden iets goeds als wij iemand in de treurkamer moeten bezoeken. Katharina, meestal is het zo dat de dagen van degenen die in de treurkamer geplaatst worden, geteld zijn.' Het zoëven nog wat spottende gezicht had in enkele minuten tijd een totale verandering ondergaan. Niet begrijpend keek ze de ziekenbezoeker aan. 'Zegt u dat laatste nog eens?' vroeg ze angstig. En nadat Van 't Hof de zin herhaald had, schudde ze vertwijfeld haar hoofd. 'Dat meent u niet, dat kan niet waar zijn', zei ze bevend. Ze hief haar gezicht naar hem op en riep uit: 'Zal ik dan m'n jonge leven moeten laten?'

Hoewel Van 't Hof haar niet antwoordde, las ze het antwoord in zijn ogen. De ziekenbezoeker zweeg. Was er moeilijker boodschap te brengen dan deze? De jonge vrouw wendde haar gezicht af, af en toe klonk er een snik.

Nadat Van 't Hof haar even had laten begaan, stelde hij opnieuw een vraag, zodoende probeerend even haar gedachten in een andere richting te brengen.

'Hoe ben je voorheen aan de kost gekomen?'

'Ik was in een dienstbetrekking '

'Heb je dat altijd gedaan?'

Opnieuw zag ze Van 't Hof argwanend aan. Om haar mond trok een klein spotlachje: 'Als ik dat altijd had gedaan, dan zou ik nu hier niet zitten.'

Even leek het er op dat ze zich verder in stilzwijgen zou hullen, maar blijkbaar werd haar wantrouwen overwonnen door de vriendelijke en meelevende blik waarmee Van 't Hof haar aankeek. En in een plotselinge behoefte om zich te uiten, begon Anna Katharina te vertellen. Het trieste verhaal van een kind dat buitenechtelijk geboren werd, reeds vroeg wees werd en daarna aan haar lot werd overgelaten. Niemand bekommerde zich over dat jonge leven, niemand bemoeide zich met de opvoeding van het jonge meisje.

Uiteindelijk kwam ze in Dordrecht terecht, maar Amsterdam trok haar. Amsterdam, die grote stad, bruisend van leven, daar wilde ze naar toe. Toen ze hoorde van een galanteriekramer, die in Amsterdam woonde, zocht ze de man op en bood haar diensten aan. De kramer zag wel wat in het levenslustige meisje. Anna Katharina deed haar best en met goed resultaat. Ze merkte al gauw dat er een goede winst was te behalen. Het plan begon in haar te rijzen om zélf als galanteriekraamster te gaan werken. Een plan dat ze ten uitvoer bracht. De zaken gingen goed. Al spoedig kon ze een aardig spaarsommetje wegleggen.

Het was in die tijd dat ze kennis kreeg aan een soldaat. Hij wist haar vertrouwen te winnen door mooie woorden en beloften. En Anna Katharina geloofde hem. Ze dacht er niet meer aan wat de eventuele gevolgen zouden kunnen zijn van haar omgang met de soldaat. De soldaat had haar trouw beloofd.

Hij bleek echter een ontrouwe te zijn en liet Anna Katharina in de steek. Ze wist zich bedrogen en vernederd. Zelf was ze een buitenechtelijk kind, haar kind, dat ze onder haar hart droeg, zou hetzelfde te wachten staan. Verbittering sloop haar hart binnen.

In Leiden werd de baby geboren. Een teer, zwak hoopje mens, dat slechts vijf weken leefde.

Zelf was ze nog geen 17 jaar.

Een moeilijke, eenzame toekomst wachtte haar. Er was niemand meer die naar haar komst uitzag, de ontrouwe soldaat had haar verlaten, haar kind was gestorven. Waar zou ze zich nog druk om maken? Geld had ze niet meer, zelfs niet om inkopen te doen voor de handel en op deze manier te proberen opnieuw op een eerlijke manier haar brood te verdienen.

Maar haar jonge, gezonde lichaam vroeg om voedsel en zo kwam ze er toe om te stelen.

Ze zwierf rond, nergens een thuis hebbend, hunkerend naar warmte,--naar medeleven. Toen opnieuw een man toenadering zocht, wees ze hem niet af. Ze had niet geleerd van de vorige ervaring. En toen ze opnieuw zwanger was, zag ze wel de blikken van de mensen op zich gericht, maar schuldig voelde zij zich niet. De gedane zonde verschrikte haar niet. Bovendien bleef zij doorgaan met stelen, totdat zij betrapt werd en te Vianen gevangen gezet. In de gevangenis werd haar tweede kind geboren, de baby werd echter dood geboren.

Na het kraambed werd zij, in november 1762, door het gerecht te Vianen, in het openbaar als dievegge gestraft. Met een onverschillig gemoed onderging zij de straf. Haar geweten sprak niet meer. Nadat zij haar straf te Vianen had uitgezeten, werd zij ontslagen uit de gevangenis. Opnieuw werd zij het leven ingestuurd. Losgelaten in een wereld die zich niet bekommerde om haar, waarin zij zelf haar weg moest zoeken. Zij zag geen andere mogelijkheid om in haar onderhoud te voorzien, dan opnieuw te gaan stelen. Want wie wilde te maken hebben met een meisje, een vrouw van onzedelijk gedrag? Wie zou iemand in dienst willen nemen die in de gevangenis gezeten had? Toch was haar dit niet tot droefheid. Ze dacht niet, ze dééd.

Op een dag zwierf ze rond in de omgeving van Kralingen. Nadat ze haar slag geslagen had, dacht ze vlug weg te lopen. Ze werd door een veldwachter achterhaald, die de zaak niet vertrouwde. Hij nam haar mee naar Rotterdam, waar zij op 19 mei gevangen gezet werd.

In sobere bewoordingen vertelde Anna Katharina haar verhaal aan Van 't Hof. Deze had zonder haar te onderbreken naar haar geluisterd. Openlijk had zij gesproken over haar zonden, zonder ook maar enige schroom.

In de ogen van Van 't Hof las Anna Katharina ontsteltenis én medelijden. Ze begreep het niet. De feiten waren nu eenmaal zo.

Ze keek er erg van op toen Van 't Hof niet inging op het door haar vertelde levensverhaal, maar haar vroeg: 'Weet je wat de oorsprong van het kwaad is?'

Ze knikte. O ja, dat wist ze wel. 'De kwade', antwoordde ze. Van 't Hof begreep dat ze met 'de kwade' de satan bedoelde. 'Ja, je hebt gelijk Katharina, maar ... dit is een algemene waarheid. Pas het persoonlijk eens toe. Heb jij nooit kwaad gedaan?'

'Jawel', antwoordde ze, 'maar de duivel heeft me dat kwaad ingegeven.' Daarbij keek ze hem opnieuw vrijmoedig aan, hem min of meer uitdagend, want dit antwoord moest ook voor hem afdoende zijn.

Van 't Hof schudde het hoofd: 'Ofschoon de duivel dit ook gedaan mag hebben, zo zul jij er echter voor gestraft worden! Bovendien heb ik in alle mensen het kwaad ontdekt, zelfs van hun jeugd af aan. En op dat boze schijnt satan vat te hebben om de mens daardoor verder tot boosheid te brengen. Wat denk je Katharina, zou God de mens kwaad geschapen hebben?'

'Ja', antwoordde ze zonder aarzelen, 'want anders kan ik het niet begrijpen.'

Van 't Hof was blij met dit eerlijke antwoord, wat hij haar ook zei. 'Maar', vervolgde hij, 'neem eens aan dat God de mens kwaad geschapen had. Dan zou Hij Zelf de oorzaak van het kwaad zijn! Dat kan niet, dat kan nóóit. God, Die de goedheid en heiligheid Zelf is, kan evenmin het kwaad voortgebracht hebben als een goede boom kwade vruchten kan voortbrengen.'

Ze knikte bedachtzaam. Door Van 't Hof werd ze aan het denken gezet.

'Katharina, heb je weleens iets gevoeld nadat je zonden gedaan had, iets van benauwdheid of een onrustig gevoel?' Ze dacht even na en zei toen: 'Ja.'

'Heb je enig idee waar die onrustige gevoelens vandaan kwamen?

Ze schudde ontkennend haar hoofd, maar luisterde aandachtig toen Van 't Hof vertelde dat dit kwam door haar geweten sprak. Het geweten dat ons als tot een stedehouder van de hoogste rechtvaardigheid door God is ingeschapen. Bij het horen van de naam God trok ze even de wenkbrauwen op, als in niet begrijpen.

Van 't Hof begreep dat dit arme mensenkind totaal onkundig was toen zij op zijn vraag of zij wist dat er een God was, antwoordde: 'Ik heb er weleens van gehoord, maar verder weet ik er niets van.'

Uit het hart van de ziekenbezoeker steeg een stil gebed omhoog tot God om wijsheid en Gods leiding.

'Anna Katharina, je begrijpt wel dat je jezelf niet geschapen hebt. Toch ben je geschapen. Iemand moet dat gedaan hebben en die dat gedaan heeft moet almachtig zijn. Die almachtige nu is niemand anders dan God. Je hebt me verteld dat je godsdienst rooms-katholiek is. En al weet je niet veel, misschien weet je wel wie de eerste mens was?'

Haar gezicht klaarde op: 'Adam', antwoordde ze vlot. 'Weet je ook van een gebod dat God aan Adam gegeven heeft?'

Haar gezicht betrok: 'Nee, dat weet ik niet.'

Hoe moest Van 't Hof dit gesprek voortzetten? Zou ze dan helemaal niets weten? Zou ze ooit gehoord hebben van de Heilige Schrift? Weer schudde ze ontkennend haar hoofd. 'Ik kan niet lezen', verklaarde ze.

Van 't Hof verzocht aan de cipier of deze hem een Bijbel wilde geven. Toen deze hem een Bijbel had aangereikt, sloeg hij Genesis 2 op en las het hoofdstuk voor. Hij toonde haar daarmee aan dat zij het bij het rechte eind had dat de eerste mens Adam heette. Hij bewees haar ook daarmee dat het Boek, waaruit hij gelezen had, de Bijbel, heel erg oud was en over heel oude zaken handelde. Hij zei haar ook dat dat Boek een goddelijk Boek was. Hoe oud het ook was, dat toch haar hele leven daarin beschreven stond. Dat al haar daden, zonden en gedachten daarin te vinden waren. Dat die eerste mens Adam van God een gebod had gekregen, maar dat had overtreden.

Daarna las hij haar Genesis 3 : 1 - 6 voor.

Ze luisterde aandachtig naar hetgeen hij vertelde. Dat uit Adam alle mensen zijn voortgekomen. Dat alles zijns gelijken voortbrengt en dat Adam, als zondig mens, niet anders dan zondige mensen had kunnen voortbrengen. Dat dus alle mensen zondig en besmet waren, hetgeen hij bewees uit Mattheüs 15 : 19: 'Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen.'

Van 't Hof verklaarde dit alles nog wat nader, op een eenvoudige wijze en zei Katharina dat zij in het gelezene haar eigen beeld helder kon zien. Hij vroeg haar daarna of zij zich niet verwonderde dat in dat Boek haar daden en gedachten zo juist beschreven en uitgedrukt waren en of zij niet moest bekennen dat het haar beeld was wat daar getekend was.

Ze antwoordde bevestigend.

Teruggrijpend op hetgeen waar hij mee begonnen was, vroeg Van 't Hof: 'Wel Katharina, stem je er in toe dat God de mens goed en recht geschapen heeft, maar dat hij door de zonde uit de staat der onschuld gevallen en bedorven is? Want als God de mens niet recht geschapen had dan zou GóD de oorzaak van de zonde zijn. En zojuist heb je het tegendeel gehoord uit Genesis 2.'

Opnieuw knikte Katharina bevestigend. Van 't Hof kon merken dat ze gespannen nadacht.

'Ken je de tien geboden?' was de volgende vraag die haar gesteld werd.

'O ja', antwoordde de jonge vrouw en meteen spuide ze haar kennis, een overblijfsel van haar jeugd. Ze had in haar jeugd de tien geboden geleerd op de roomse manier, op rijm, het tweede gebod aansluitend aan het eerste, het tiende achterwege latend.

Van 't Hof zei niets over die verkeerde manier van samenstellen van de tien geboden, wél zei hij: 'De Heilige Schrift is een wonderboek. Het is al zo oud, maar het leven van alle mensen staat er in afgebeeld. Zullen we samen de tien geboden eens lezen uit de Bijbel?'

Hij begon met de voorrede van Mozes, om haar te doen horen dat het de wet van God was. Het eerste en het tweede gebod las hij zonder daar verder op in te gaan. Hij wist niet wat er nog voor roomse denkbeelden aangaande die geboden in haar waren overgebleven.

Hij las het derde gebod voor: Wat denk je, ben je schuldig aan dat gebod? Heb je Gods Naam nooit misbruikt? Ik denk het wel. Misschien wel duizend en meer keren, is het niet? Heb je weleens gevloekt, lichtvaardig en vals gezworen, Gods Naam gelasterd? Heb je stilzwijgend, zonder te bestraffen, aangehoord als Gods Naam werd misbruikt en daarmee dus toegestemd? Als je Gods Naam gebruikt, doe je het dan met vreze, met een zekere eerbied?'

Katharina bekende schuld. 'Ik heb gedaan hetgeen in dat gebod verboden wordt en hetgeen geboden wordt heb ik nagelaten.'

Zwijgend hoorde ze het aan hoe Van 't Hof wees op de bedreiging dat God de schuldige geenszins onschuldig zal houden.

Vervolgens las hij het vierde gebod voor. 'Heb je Gods rustdag wel gehouden? Of werkte je soms op de zondag? Misschien nam je het er wel van op die dag of ... is het ook weleens voorgekomen dat je op die dag gestolen hebt? Ging je weleens naar de kerk?'

'Ik heb dit gebod niet gehouden. Ik ben weleens naar de kerk geweest, maar gedurende mijn hele leven zijn die keren te tellen. Als ik dertig keer naar de kerk geweest ben, is dat veel. Ik deed het alleen om wat te doen te hebben, niet uit godsdienstig oogpunt.'

Hoewel ze zich schuldig wist aan het vierde gebod, verklaarde ze onschuldig te zijn aan het vijfde gebod.

'Ik was nog erg jong toen ik mijn moeder verloor en mijn vader heeft nooit naar me omgekeken. Hoe kan ik dan dat gebod overtreden hebben?'

Verwonderd luisterde ze toen Van 't Hof haar uitlegde dat door het woord ouders de overheden en al degenen onder wie wij gesteld zijn, verstaan moeten worden. Zij had hem verteld dat ze was weggelopen uit haar eerste dienst, in haar geboorteplaats. Hij wees haar er op dat ze zich ongehoorzaam had gedragen en daarmee de zegen, welke in dat gebod door God beloofd was, verbeurd had. Ja, dat dit gebod haar, hoewel zij eerst meende daartegen niet te hebben overtreden, des doods waardig stelde voor God. Nadat Van 't Hof het zesde gebod had voorgelezen, verklaarde Katharina, en het leek wel of er iets van opluchting in haar stem doorklonk: 'Maar aan dit gebod ben ik zeker niet schuldig. Doodslag is zelfs nog nooit in mijn hart opgekomen.'

'Ben je nooit eens kwaad op iemand geweest, heb je nooit iemand gehaat?'

Beschaamd boog zij het hoofd toen hij haar vertelde dat nijd, haat, toorn, wraakgierigheid, de wortel van de doodslag is. Dat in het verbod van doodslaan het gebod ligt opgesloten om onze naaste te beminnen als onszelf. Als een gevolg van dat liefhebben behoorde ze haar naaste goed te doen. In plaats daarvan had zij hen, door haar dieverij, veel schade toegebracht.

Katharina had aandachtig toegehoord en bekende tenslotte: 'Dan heb ik dat gebod wel duizendmaal overtreden.'

Tijdens het voorlezen van het zevende gebod schudde ze haast onmerkbaar haar hoofd. Ze verzekerde Van 't Hof aan dit gebod niet schuldig te staan. Maar nadat de ziekenbezoeker haar had uitgelegd wat het 'gij zult niet echtbreken' allemaal in zich besloot, boog ze beschaamd en zelfs verlegen haar hoofd en zei: 'Ook tegen dit gebod heb ik gezondigd.'

Toen ze haar levensverhaal aan de ziekenbezoeker had verteld, had ze voor hem verzwegen twee maal zwanger geweest te zijn. Nu bekende ze hem haar misstappen.

Ook wat betreft het achtste en het negende gebod bekende ze haar volkomen schuld en voegde eraan toe: 'Ik ben geheel onrein, zo wat betreft mijn naaste als mijzelf.'

Het hoofd gesteund in de handen hoorde ze toe hoe Van 't Hof over het tiende gebod zei dat daarin niet alleen elke daad, maar ook elke begeerte om het goed van zijn naaste zich toe te eigenen, verboden werd. Hij vertelde haar over Achan en trok de lijn door naar haarzelf.

Ernstig keek hij haar aan en wees haar er op dat zij zich schuldig verklaard had aan elk gebod. Maar dat ze ook moest weten dat het schenden van zelfs maar één gebod strafbaar is. Dat iemand die één gebod overtreedt, de tijdelijke en de eeuwige dood verdient. Hoeveel te meer dus als al de geboden geschonden worden!

Opnieuw nam hij de Bijbel ter hand en las haar het tiende vers van Galaten 3 voor.

Bij het horen dat zij onder de vloek lag, trok er een lichte huivering door haar heen. De vloek, wat was dat?

Van 't Hof legde het haar uit. Dat de vloek van God bestaat in:

1. Gescheiden te zijn van God en dat zij, als zij in die staat, zou blijven, nooit enige hoop kon voeden om zalig te zullen worden. Juist het tegenovergestelde. Dat zij voor eeuwig rampzalig zou zijn en het aangezicht van God zou moeten missen.
2. Vervreemd te zijn van de beloften en verbonden. Dat zij aan geen enkele belofte, in het Woord van God beloofd, noch hier, noch in het hiernamaals, deel zou hebben. Dat zij dan tot in eeuwigheid het eigendom zou zijn en blijven van hem, met wie zij thans in verbond stond.
3. Dood te zijn in zonden en misdaden en daarom het eeuwige leven niet zou kunnen ingaan. Want niets, hetwelk bevuilt of onrein is, gaat ten hemel in.
4. Een kind van de toorn van God te zijn. De hoogste en vreselijkste Majesteit zou eeuwig tegen haar toornen. Haar van Zijn aangezicht verstoten en onder een eeuwig gewicht van toorn brengen en laten.

'Wat denk je Katharina, is dood, dood?'

'Dat denk ik wel.'

'Weet je dan niet dat er onderscheid is tussen een mens en een dier?'

Verwonderd antwoordde ze: 'Nee.'

'Maar weet je dan niet dat een mens een ziel heeft?' 'Ja, dat wel.'

'Ook dat staat in de Bijbel. In Mattheüs 10 : 28 staat - En vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel.

Is dood dus dood?'

Door de vragen van Van 't Hof kwamen bepaalde herinneringen aan vroeger dagen weer naar boven. 'Nee', zei ze wat aarzelend, 'dood is niet dood. Na de dood komt de eeuwige heerlijkheid.'

In een later gesprek zei ze wel van het vagevuur gehoord te hebben, daar toch wel over nagedacht te hebben, maar nooit had ze goed kunnen begrijpen wat dat was.

Van 't Hof keek haar indringend aan: 'Je hebt gelijk, er is een eeuwige heerlijkheid, maar er zijn twee wegen Katharina. De eeuwige heerlijkheid óf de eeuwige verdoemenis. Er is een

hemel en er is een hel. En in die hel zullen de verdoemden geworpen worden in een eeuwig, onuitblusselijk vuur. Als jij je leven nagaat, waar denk jij dan te zullen komen?'

'Ik heb u uit de Bijbel horen voorlezen dat God genadig en barmhartig is. Ik ben nog zo jong en daarom zal Hij mij genadig zijn en mij al mijn zonden vergeven.'

'Dan heb ik nóg een vraag. Denk je dat de wereldse rechter je, omdat je nog zo jong bent, vrij zal spreken?'

Het antwoord kwam direct: 'O nee.'

'Als de wereldse rechter je niet vrij zal spreken, hoeveel te minder zal dan de allerhoogste Rechter, God, Die de rechtvaardigheid Zelf is, je vrij spreken. Reken en hoop daar niet op. Hoe waar het ook is dat God barmhartig en gaarne vergevend is, Hij is tevens ook de rechtvaardige God, Die het kwaad niet ongestraft kan, noch zal laten. Als je in deze toestand sterft, zul je na je dood in het eeuwige vuur geworpen worden, bij al de rampzaligen en bij de duivel in de hel. Maar ... wat denk je, is er dan geen middel tot verlossing?'

'Bidden?' zei ze wat aarzelend.

'Ja. En wat kun je bidden?'

'Het "Onze Vader" heb ik vroeger geleerd.'

'Maar het gebed van een goddeloze is de Heere een gruwel. Hoe kan een onreine bidden? En je hebt zelf beleden en erkend geheel een onreine te zijn. Ken je ook de twaalf artikelen des geloofs?'

'Gedeeltelijk', antwoordde ze en tastend in haar herinnering zei ze de geloofsbelijdenis bij stukjes en beetjes op. Het stemde Van 't Hof tot blijdschap dat ze toch niet helemaal onkundig was.

'Weet je hoeveel Goden er zijn?'

'Drie, tenminste, dat heb ik in de roomse kerk altijd gehoord.'

'De roomse kerk belijdt, evenals de protestantse, dat er één God is, drie in personen, namelijk Vader, Zoon en Heilige Geest, maar één in Wezen. Maar weet je ook Wie Jezus Christus is?'

'Nee', was haar antwoord.

'Die Jezus moet je kennen, want Hij is de enige Verlosser en Zaligmaker. Deze Jezus is waarlijk mens geweest, omdat Hij anders geen Borg had kunnen zijn voor zondige mensen. Want de verzoening, of de betaling van de schuld bij God, moest in dezelfde natuur gebeuren, als waarin de schuld gemaakt was. En deze natuur is de menselijke natuur geweest. Maar deze Jezus heeft Zich ook als God doen kennen. De menselijke natuur zou nooit in staat geweest zijn om de toorn van de rechtvaardige God te dragen. Daarom was Jezus God én mens in één persoon. Hij is mens geweest, maar wel een mens zonder zonden. Daarom was het niet nodig dat Hij voor Zijn eigen zonden offerde. Zelf geen schuld hebbend, is Hij in staat geweest om aan God het rantsoen voor de zonden te betalen. Hij heeft niet alleen kunnen voldoen voor de zonde, maar Hij hééft het ook werkelijk gedaan. Hij stierf de bittere kruisdood en voldeed daarmee aan de eisen van de rechtvaardigheid van God. En om die verdienste vergeeft God de zonden. Jezus Christus is gestorven, ook begraven. In Zijn ziel heeft Hij de helse pijnen geleden. Op de derde dag is Hij opgestaan uit de dood. Na veertig dagen op de aarde te hebben gewandeld is Hij opgevaren naar de hemel. Daar bidt Hij nu gedurig, als de eeuwige Hogepriester, voor hen die Hem aannemen. Om in hen, als leden van Zijn Kerk, Zijn Heilige Geest uit te storten. Om hen door Zijn macht tegen alle vijanden, zowel lichamelijke, als geestelijke, altijd te beschermen. Hij zit daar aan de rechterhand van God, omdat God de Vader door Hem alle dingen regeert. Omdat Hij van daar zal wederkomen, om alle levenden en doden te oordelen. Dan zal Hij al degenen die in Hem geloofd hebben en die door Hem gerechtvaardigd en geheiligd zijn, met Zich in die plaats meenemen. Daar zullen ze in eeuwigheid leven, een verzadiging van vreugde genieten tot in alle eeuwigheid. Maar de

ongelovigen zal Hij veroordelen. Die zullen geworpen worden in de poel, die van vuur en sulfer brandt, welke de duivel en zijn engelen bereid is.

Jezus Christus moet worden gekend. Want er is onder de hemel geen andere Naam gegeven door Welke wij moeten zalig worden, dan de Naam van Jezus Christus.

Och, dat de Heere het gesprokene je op het hart mag drukken en aan je ziel wil heiligen. Dat je er werkzaam mee mag worden!"

Nadat hij met haar gebeden had, nam hij afscheid. Aan de cipier gaf hij op dat er die avond nog voor haar gelezen zou worden uit de Heilige Schrift: Romeinen 1 en 3; 1 Korinthe 6; Jozua 7 en Zacharia 5.

Daarna vertrok hij. Zorgeloos slapend had hij haar aangetroffen, met een onrustig, gekweld hart liet hij haar achter.

Woensdag 6 juli

De volgende morgen zocht Van 't Hof haar weer op. Deze keer in gezelschap van zijn collega Goedhart.

'Heb je goed geslapen Katharina?'

Ontkennend schudde ze het hoofd.

Wat is daarvan de reden?'

Ze keek hem enigszins verwijtend aan. Zou hij werkelijk niet weten waarom ze zo slecht had geslapen? Hij had haar zo veel verteld. Zo veel om over na te denken. Zo veel dat haar had verschrikt. Steeds weer was het door haar heen gegaan dat ze al Gods geboden zwaar had overtreden en dat ze Gods eeuwige toorn verdiend had.

Van 't Hof begreep haar wel en zei haar, dat, hoewel ze haar nachtrust nodig had, het hem toch tot blijdschap stemde dat zijn woorden haar hart hadden bereikt. 'Misschien heb je nog maar kort te leven en dan zijn de zaken die we gisteren behandeld hebben, tiendubbel je aandacht en overdenking waard.'

In korte trekken herhaalde hij wat hij de vorige dag tot haar gesproken had. Hij zei haar ook dat het een bijzonder voorrecht zou zijn, als God haar zou ontdekken aan haar verloren staat. Hij vroeg haar vervolgens of ze kon bidden. 'O ja', antwoordde ze en opnieuw somde ze de tien geboden op, denkende dat het een gebed was. Daarna zei ze het 'Onze Vader' op, besluitend op de roomse manier.

'Geloof je dat God je Vader is?' wilde Van 't Hof weten. Ze knikte. En op de vraag waarom ze dat geloofde, antwoordde ze: 'Omdat Hij mij geschapen heeft.'

'Dat is wel waar', zei Van 't Hof bedachtzaam, 'maar stel je eens voor dat een onecht kind tegen een eerlijke man zou zeggen: U bent mijn vader. Denk je dat hij het kind zou aanvaarden?'

'Nee', klonk het resoluut.

'Wel, hoe kun jij God dan je Vader noemen, jij, die jezelf hebt gedragen als een onecht kind? Zo oonteer je God en je spot door Hem je Vader te noemen. Een gehoorzaam kind zal alle achting, liefde en genegenheid aan zijn vader bewijzen. Jij hebt echter alle gehoorzaamheid niet aan God, maar aan de duivel gegeven. Je hebt je dus aan satan onderworpen, hij is je heer en vader.'

Voor het eerst sprak Goedhart toen: 'Je bidt: Uw Naam worde geheiligd ..., maar hoe kun je dit bidden! Daarmee betuig je dat je bevreesd bent om God, de Heilige, te ontteren, maar dat Hij door jou verheerlijkt en groot gemaakt mag worden. Jij hebt het tegendeel gedaan. Zijn heilige Naam heb je ontheiligd. In plaats van Hem te verheerlijken en groot te maken, heb je Hem oneer aangedaan en veracht.

Je bidt: Uw Koninkrijk kome ..., maar als een getrouw onderdaan van satan help je zijn koninkrijk te bevorderen. Je helpt om het koninkrijk van de satan op te bouwen en om het Koninkrijk van God afbreuk te doen, door jezelf onder de heerschappij van de satan te stellen. Zo spot je ook in die bede met God.

Je bidt: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde ..., maar hoe kun je dat bidden? Met deze bede betuig je aan God dat jouw wil met de Zijne verenigd is. Dat je aan al wat God wil, van harte gehoorzaamt. De praktijk is echter anders. Je verzet je schandelijk tegen Gods wil. Je volgt de wil van satan en je boze hart op, ja, zelfs je daden tonen dit aan. Daarmee zeg je in feite: Niet Uw wil, maar mijn wil geschiede. Zie je niet dat je God bespot hebt? Dat Hij, volgens je eigen bede, Zijn wil, dat is: het kwaad en het spotten niet ongestraft te laten, over je kan brengen? En dit tot een eeuwig verderf?'

Je bidt: Geef ons heden ons dagelijks brood ..., maar hoe kun je dat bidden? Je bent niet

tevreden geweest toen God je op een eerlijke wijze een stuk brood gaf. Je hebt met list en bedrog een ander van het zijne beroofd, terwijl het Gods wil is dat je met je eigen handen de kost zou verdienen. Daarvan ondervindt je nu al de gevolgen. De rechter zal je er voor straffen en meen jij dan dat je de straf van de Rechter van hemel en aarde zal ontgaan? Hij heeft immers gewild dat je met je loon en verdienste tevreden zou zijn! Daarom is zulk een bidden niet anders dan met God spotten.

Je bidt: Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren ... Zie je niet in dat je dit evenmin kunt bidden als het vorige? Je hebt steeds je schuld vergroot. In plaats van degenen die jou onrecht hebben aangedaan te vergeven, heb je met list en bedrog anderen, die jouw schuldenaars niet waren, beroofd.

Je bidt: Leid ons niet in bekoring (verzoeking), maar verlos ons van de kwade (boze) ... Besef je wel hoe diep treurig het is om deze bede te bidden? Je bidt op jouw manier, dat God je niet in bekoring zal leiden, maar van de kwade verlossen. Heb je er nog nooit aan gedacht dat je zodoende met God spot? In plaats van ernstig te trachten om alles te vermijden wat je verleiden en verlokken kon en onder de macht van satan brengen, heb je het tegendeel gedaan. Je hebt jezelf in bekoring gebracht en de verzoeker, de duivel, heb je in al zijn aansporingen gehoorzaamd. Zo heb je met gedachten, woorden en werken betoond dat het je lust was, je leven was om de verzoeking van de duivel en van je eigen boze hart op te volgen. In plaats van ervan verlost te geraken, ben je er meer en meer aan vastgekluiserd.

Ben je het met ons eens Katharina, of denk je er anders over?

Ze schudde haar hoofd: 'U hebt gelijk. Ik heb gezondigd.'

Ernstig sprak Goedhart: 'Tegenover ons beken je gezondigd te hebben. Veel groter zou het zijn als God je eens te zien gaf, dat je een grote zondares bent en dat je voor Hem in de schuld zou komen en de grootheid van je ongerechtigheden zou erkennen.

Je toestand is treurig. Elk ogenblik kan God Zijn gramschap over je uitstorten en dan is het voor eeuwig te laat voor je.'

Met een beangste blik sloeg ze de ogen naar de ziekenbezoekers op. Die blik bleef in haar ogen, ook toen de mannen voorstelden voor haar te bidden. Tenslotte stemde ze toe.

Na een ernstig gebed vertrokken de mannen, na Katharina vermaand te hebben om ook zelf tot de Heere te bidden om ontdekking van haar zonden en schuld.

De ogen, waarin angst en benauwdheid stonden te lezen, bleven de ziekenbezoekers bij, ook toen zij de gevangenisdeur achter zich hadden dichtgetrokken.

Dat was dan ook de reden dat Van 't Hof 's avonds opnieuw naar Anna ging.

Ze keek pas op toen ze zijn stem hoorde en op de vraag hoe het met haar was, antwoordde ze: 'Benauwd, zo benauwd. Ik ben zo bang voor de eeuwige rampzaligheid. Ik zal moeten sterven en wanneer ik sterf zoals ik geleefd heb, dan zal ik voor eeuwig ongelukkig zijn. U en uw ambtsbroeder hebben mij er op gewezen en uw woorden liggen als een zwaar pak op mijn hart. Ik zie nu zo duidelijk dat ik al de geboden van God heb overtreden. En de keren dat ik tot God gebeden heb, heb ik eigenlijk de spot met Hem gedreven. Nu zie ik dat ik niet bidden kán zoals het behoort en dat zelfs mijn gebed onrein is. Maar waar kan ik vergeving ontvangen voor mijn zonden? Zonder vergeving

is de verdoemenis mijn deel en onvermijdelijk zal deze over mij komen. Ik ben omringd, ja vervuld van vrees en benauwdheid. Waartoe zal ik mijn toevlucht nemen?' Van 't Hof ging nog even in op hetgeen waarover ze 's morgens gesproken hadden en vroeg toen: 'Waartoe je toevlucht nemen? Zijn er dan geen engelen die je kunnen helpen of die voor je bidden?'

'O ja', antwoordde ze direct, 'ik heb God gebeden en gevraagd of Hij me een beschermengel wil sturen.'

'Dus daar denk je hulp van te verwachten Katharina? Kan een engel dan voor je bidden?'

Wat in onzekerheid gebracht door de klank van zijn stem, antwoordde ze: 'Ik denk het wel.' Aandachtig luisterde ze toen Van 't Hof met beslistheid zei dat engelen niet voor haar zouden kunnen bidden. Dat de engelen, hoewel zeer voortreffelijk, alleen schepsels waren en daarom minder dan God. Dat alleen God de overal- tegenwoordige is en niet de engelen. Dat alleen God alwetend is en niet de engelen. Dat het daarom onzeker was of dat verzoek en haar angst en benauwdheid wel ooit tot de wetenschap der engelen zou komen. En zo niet, dat haar een rampzalig einde wachtte.

'Maar', vervolgde Van 't Hof, 'kan Maria bidden voor je? Zij is toch de moeder van de Heere Jezus? Zou haar gebed geen ingang vinden bij haar Zoon?'

Even helderde het gezicht van Anna Katharina op. Afwachtend keek ze de ziekenbezoeker aan. Het flauwe flikkerende vlammetje van de hoop doofde echter meteen weer uit toen Van 't Hof haar zei dat ook Maria niet voor haar zou kunnen bidden om dezelfde redenen als de engelen, maar ook omdat Maria, evenals wij, uit Adam was geboren. Ook zij was een zondares geweest die evenals wij met God verzoend had moeten worden. Daarom kan zij voor andere mensen niet bidden.

'En wat denk je van de heiligen, Katharina? Kunnen zij ...'

Ze liet hem niet uitspreken: 'Ja!', klonk het.

'Nee', antwoordde Van 't Hof even beslist. 'Ook die mensen zijn zondaars geweest. Ook zij hebben verzoening nodig gehad.'

In stilte bad Van 't Hof om wijsheid. Hoe het deze jonge vrouw duidelijk te maken? Het weinige wat ze wist van godsdienst, ontnam hij haar, het geloof in de tussentreding van engelen, Maria en de heiligen.

Zo eenvoudig mogelijk probeerde hij het haar duidelijk te maken. 'Stel je nu eens voor dat de heiligen gehoord hadden van jou en het voor jou op wilden nemen. Zij zouden toestemming moeten vragen aan het hof des hemels om te mogen binnentreden. Om binnen te mogen treden voor een groot zondares, om hun smekingen voor de troon van de opperste Rechtvaardigheid neer te werpen. De uitslag van dat verzoek om binnen te mogen treden zou onzeker zijn. Stel dat het zou worden toegestaan. Nóg onzekerder zou de uitslag van hun verzoek zelf zijn. Kun je daarop wachten? Je tijd is kort. Nóg slechts enkele dagen heb je te leven. Durf je het te wagen om tot de heiligen te bidden en hun hulp in te roepen? Het gaat om je eeuwig zieleheil. Het is een zaak van groot en allerzwaarst gewicht. Waag het niet op een misschien. Denk niet: misschien kunnen de heiligen wel tussentreden. Er zijn maar twee wegen, twee uitkomsten, eeuwig rampzalig of eeuwig gelukzalig.

Ik zal proberen om het je nog wat duidelijker voor te stellen. Stel je eens voor dat je een reis naar een zekere stad moest maken. Er werd bij gezegd dat je, als je er op de juiste tijd aan zou komen, een grote schat zou vinden. Maar als je er te laat aan zou komen, dan zou het gevaar groot zijn dat je die schat niet zou vinden. Wat zou je doen? Zou je dan omwegen inslaan of de kortste weg naar die stad kiezen?' 'Ik zou de kortste weg kiezen, dat is duidelijk.'

'Wel, doe dat dan ook wat betreft jezelf. Als je vóór je dood vergeving verkrijgt, zul je de schat van een eeuwig gewicht van zaligheid vinden. Maar als je voor je dood niet met God verzoend bent, dan loop je niet alleen gevaar om voor eeuwig verloren te gaan, je verderf is zéker.

Waarom zul je dan de langste weg kiezen door te bidden tot de engelen, tot Maria of tot de heiligen? Je kunt niet weten of zij van jou weten. Of zij, als ze je gebeden zouden horen, medelijden met je zouden hebben, of ze voor je zouden willen bidden. Of zij voor je zouden mogen binnentreden bij God en zo dat allemaal gunstig uit zou vallen, of je dan verhoord zou worden.

Waarom niet de kortste weg ingeslagen? Jezus Christus alleen is de Weg, de Waarheid en het Leven. Buiten Hem is geen verzoening, zonder Hem is er geen zaligheid. Hij is de zaligheid Zelf. Waarom dan jezelf in gevaar gebracht? Zullen we nu de Heere smeken of Hij in ontferming op je neer wil zien en of Hij je datgene wat je vanavond gehoord hebt, wil doen begrijpen?

Ze knikte, ondertussen zacht prevelend: 'Jezus Christus alleen is de Weg.'

Donderdag 7 juli

Toen Goedhart de volgende morgen de treurkamer binnenkwam en aan Anna Katharina vroeg of ze beter geslapen had dan de vorige nacht, antwoordde ze: 'O nee.'

'Niet? En wat is daarvan de reden?'

'De reden? Dat begrijpt u toch wel? Ik heb wel wat anders te doen dan te slapen. Ik lig onder de toorn en de vloek. Als ik sterf, ga ik voor eeuwig verloren. Het sterven is niets, maar o, eeuwig, eeuwig verloren!' kermde ze.

Wat ongeloofig keek de ziekenbezoeker haar aan. Geen angst voor de dood? Zou het werkelijk waar zijn dat de angst voor de tweede dood overheerste, haar beheerste? Bij iedere ter dood veroordeelde was immers de angst aanwezig voor de dood en de schande?

'Dus je bent niet bang om te sterven?' vroeg hij.

'Och mijnheer, dat wat ná de dood komt, is belangrijker. Als ik sterf zoals ik geleefd heb, ga ik voor eeuwig verloren!'

'Heb je gebeden?' wilde Goedhart weten.

'Ja mijnheer, er is voor mij uit de Bijbel gelezen en ik heb gebeden, steeds maar opnieuw, vragend aan God of Hij me mijn zonden recht wil doen zien.'

'Wel, denk je dat er voor jou nog een mogelijkheid zal zijn om gered te worden?'

Met roodbehuilde ogen antwoordde ze: 'Ik weet het niet, ik weet het niet, maar ik hoop het wel. Mijn angst en vrees zou niet zo hevig zijn als ik mij alleen voor de wereld schuldig wist; maar ik zie zo duidelijk dat ik aan elk van de geboden van God schuldig sta. En wanneer ik zo blijf zal ik voor eeuwig verloren moeten gaan en dát benauwt mij zo.'

Goedhart bemerkte dat het niet alleen woorden waren, maar dat ze werkelijk bedroefd was over haar zonden.

Ze zat met gevouwen handen, al zuchtende. Ontroerd luisterde Goedhart toe hoe ze God smeekte haar een recht inzicht in haar zondige toestand te geven, Hem smekend om genade, om tot Hem bekeerd te mogen worden.

Toen ze zweeg, vervolgde Goedhart het gebed, de Heere vurig smekend om het behoud van haar, wier dagen geteld waren.

'Kan ik nog behouden worden? Ik, die alles verzondigd heb?'

Goedhart wees haar er op dat het zeker waar was dat er voor haar, ja, in de Bijbel staat, voor de grootste der zondaren, redding mogelijk was in de Borg Jezus Christus. Alléén in Hem, buiten Hem is er geen zaligheid.

's Avonds bezocht Van 't Hof haar. Benieuwd hoe haar aan te treffen, kwam hij de treurkamer binnen. Geruime tijd sprak hij met haar. Toen vertrok hij weer, ontmoedigd omdat hij geen enkel contact met haar had. Ze beantwoordde zijn vragen niet. Het scheen zelfs of zijn woorden helemaal aan haar voorbijgingen. Hij wilde haar troosten, wees haar opnieuw op de enige Weg ten behoud. 'Nóg is het het heden der genade.'

Ze schudde haar hoofd. 'Alles verbeurd, alles verzondigd, ik ellendig mens.'

Vrijdag 8 juli

Opnieuw bezocht Goedhart Anna Katharina. Dadelijk bij zijn binnenkomst bemerkte hij al dat ze zich nog steeds in dezelfde toestand bevond. Angst en benauwdheid lag over heel haar wezen. Dikke wallen onder haar ogen waren er de bewijzen van dat ze opnieuw een doorworstelde, slapeloze nacht achter de rug had. Bewogen keek hij op haar neer, een ellendige, naar lichaam en ziel.

'Anna, bid je nog?'

Ze sloeg de ogen naar hem op en antwoordde met bevende lippen: 'Het enige wat ik doe is bidden en smeken of de Heere Zich over me wil ontfermen. Ik zie geen uitkomst, het is zo donker. Ik heb Gods toorn verdiend, ik weet het, ik ben verloren, toch blijf ik smeken of Hij Zich wil ontfermen. Mag dat of is ook dát zondig?'

Angstig klagend klonk dat laatste zinnetje.

Goedhart ging zitten. Zijn rustige stem had invloed op de jonge vrouw. Ze luisterde naar wat hij tot haar te zeggen had.

Goedhart vertelde in het kort welke weg de Heere gewoonlijk met een zondaar houdt als Hij hem van zonde overtuigt en aan zichzelf ontdekt.

Hij eindigde met te zeggen: 'Dat God je tot een verlorene mag stellen en tot een voorwerp maken dat vatbaar is voor de vrije genade, welke is in Christus Jezus! Wat zou dat groot zijn! Blijf maar aanhouden in het gebed dat Hij Zich over je wil ontfermen en je tot bekering wil leiden.'

Na een kort gebed vertrok hij.

Toen Van 't Hof haar 's avonds bezocht, trof hij haar in dezelfde toestand aan als zijn collega 's morgens. Ze merkte nauwelijks zijn aanwezigheid op. Soms bad ze in zichzelf, dan weer hardop. Ze bad ook het 'Onze Vader'.

Van 't Hof merkte tot zijn verwondering op dat ze het roomse slot achterwege liet.

'Anna, waarom laat je het slot na? Dat hóórt er toch bij?' Hij probeerde de vraag zo te stellen dat Anna Katharina de indruk kreeg dat hij zelf ervan overtuigd was dat het gebed zonder dat roomse slot niet compleet was.

Zijn vraag bracht haar niet aan 't twijfelen. 'Het slot wat ik er altijd aan toegevoegd heb, is niet juist', antwoordde ze. 'Kan Maria of een van de heiligen ons wel horen of voor ons bidden? Kan Maria of een van de heiligen mij wel horen of voor mij bidden? Nee toch!'

Zaterdag 9 juli

Op de vraag van Goedhart hoe het was, antwoordde Anna Katharina de volgende morgen jammerend: 'Ik ben zo ellendig, ik lig onder de toorn van God en onder de vloek; ik moet voor eeuwig verloren gaan.'

'Weet je hoe dat komt?'

'Ja, want ik heb geen Borg', kreunde ze.

'Heb je Die dan nodig? Weet je zeker dat de engelen of de heiligen niet voor je kunnen bidden? Is het werkelijk nodig om een Borg te hebben?'

'Ja, want zonder Hem zal ik voor eeuwig omkomen. Och, wilt u voor me bidden en de Heere God smeken genadig te zijn?'

Verder doorvragend bemerkte Goedhart dat zij nog niet geheel van de gedachte gezuiverd was dat misschien de engelen of de heiligen toch nog iets voor haar zouden kunnen doen.

'Kan en mag ik Hem aanroepen en Hem alleen?' wilde ze ten overvloede nog eens horen. 'O, ik twijfel er wel aan of engelen of heiligen iets voor me zouden kunnen doen, maar ik wil álles wel aangrijpen om die welverdiende straf te ontgaan. En het is niet alleen de straf, maar méér nog, dat ik tegen God gezondigd heb.'

's Avonds bezocht Van 't Hof haar.

'Hoe is het?' wilde hij weten.

'Nu wat beter', antwoordde ze.

'Zo, wat beter, dat is fijn, maar hoe komt dat, vanwaar komt dat?' Ze scheen Van 't Hof veel rustiger toe dan de vorige keer toen hij haar bezocht. Hij verlangde ernaar om daarvan de reden te horen.

'God is rechtvaardig, maar ook barmhartig', zei ze, 'ik hoop dat Hij mijn zonden wil vergeven en mij barmhartigheid schenken wil. Al bekeert God mij niet in de gevangenis, zelfs op het eind van mijn leven kan Hij het nog doen, want zo heeft Hij ook met de moordenaar aan het kruis gehandeld.'

Van 't Hof knikte bedachtzaam. 'Je hebt gelijk Katharina, maar wat denk je: als jij eens een mens was die veel schulden had, naar je schuldeheer ging en zei: Vergeef me mijn schulden want ik kan ze niet betalen. Denk je dat je schuldeiser daar genoeg mee zou nemen? Zou hij niet terecht tegen je zeggen: Je moet je schuld betalen óf een borg stellen, zodat ik volledig betaald word? Wel, jij kunt hem niet betalen, noch een borg brengen, zou jij je dan troosten met de gedachte dat hij je wel vergeven zal?'

'Nee', antwoordde ze.

'Wel, met veel minder recht kun je dan besluiten dat God zo zou handelen. Zelf kun je niet betalen, je hebt ook geen Borg.'

Van 't Hof zag opnieuw de benauwdheid opkomen. Zijn hart werd met smart vervuld. O, de rust die hij bij haar bespeurde, was een valse rust. Was er misschien iemand geweest die met haar gesproken had en haar had misleid? Had iemand haar gewezen op Gods barmhartigheid, maar buiten Christus? Had iemand haar gesproken over schuldvergeving en verzoening, maar zonder voldoening?

Zou ze nog willen luisteren naar hetgeen hij te zeggen had? In stilte smeekte hij om Gods Geest dat Die hem zou leiden.

'Luister Katharina', zei hij, 'wat ik je nu ga zeggen, klinkt misschien hard in de oren, maar het is wel de waarheid. Wat betreft hetgeen God doen kán naar de oneindigheid van Zijn genade,

is nog geen bewijs dat God dit ook doen zál. Het voorbeeld van de moordenaar aan het kruis is wel waar, maar het is ook enig in de Bijbel. Daar tegenover staan veel andere voorbeelden. Hoewel het volkomen waar is, is deze manier van handelen bij God niet algemeen, veel minder nog is het Zijn vaste regel. Dit voorbeeld is heel bijzonder, want de moordenaar die aan de linkerhand van Jezus hing, heeft géén genade verkregen, maar is naar het verderf gegaan, zoals we kunnen lezen in Lukas 23. Deze dag is voor jou een verloren dag, die je onbenut voorbij hebt laten gaan. Bovendien had de moordenaar aan het kruis nog erg veel boven jou voor. Nogmaals, je tijd is nog maar zo kort en je hebt deze dag verloren laten gaan.' Met grote verschrikte ogen had ze Van 't Hof aangehoord, handenwringend zat ze neer.

'Katharina, luister je?'

Ze knikte zwijgend. 'Weet je waarom de moordenaar aan het kruis veel voor had boven jou?'

'Nee.'

Van 't Hof zei haar dat de moordenaar voor God en de mensen openbaar in de schuld was gekomen. Het vonnis dat over hem geveld en uitgevoerd werd, billijkte hij. Openlijk riep hij Jezus' onschuld uit en verklaarde Hem daardoor voor het vlekkeloze Offerlam, Dat voor de zonden der wereld geslacht werd.

'Geen van deze dingen heeft bij jou nog plaatsgevonden Katharina! Zonder Christus kan en mag je niet hopen op de barmhartigheid van God.'

Haar hoofd zakte steeds dieper, toch merkte Van 't Hof dat ze naar hem luisterde. Ernstig wees hij haar er op dat zij, zo ze geen Borg zou hebben, verloren zou moeten gaan. Dat er noch in de hemel, noch op de aarde, een andere borg ter zaligheid kan zijn dan Jezus Christus. Dat Gods barmhartigheid geen Jezus was. Dat, hoe aangenaam alles ook klonk, het toch geen grond was voor de eeuwigheid, omdat Christus er aan ontbrak.

Met een bewogen hart en stem wees hij haar er opnieuw op hoe kort haar tijd nog was en hoe erg het was dat ze de voorbije dag in zo'n valse rust had doorgebracht.

Ze schreide wanhopig, en het raakte Van 't Hof tot in 't diepst van zijn ziel, toen hij haar klacht hoorde: 'Voor eeuwig verloren, voor eeuwig verloren.'

Maar zijn stem klonk vast en overtuigend toen hij haar zei: 'Ja, reken niet op Gods barmhartigheid buiten Christus. God is even volmaakt en oneindig in Zijn rechtvaardigheid als in Zijn barmhartigheid. Jij kunt niets doen wat God zou kunnen bewegen om van Zijn rechtvaardigheid af te zien en je genadig te zijn. Gods barmhartigheid is in geen hogere trap aanwezig dan Zijn rechtvaardigheid. Maar ... je mag Hem aanroepen Katharina. Ga tot Hem met je nood.'

Klagend beled ze God haar zonden, vooral het verloren laten gaan van die dag: 'Ik heb geen Borg voor mijn schuld, mijn tijd is nog maar zo kort. Ik weet nu dat er zonder voldoening geen verzoening is voor mijn schuld.'

Ook Van 't Hof bad met en voor haar.

Na nog een laatste blik op het vermagerde, door tobben en slapeloosheid getekende gezicht, vertrok hij. Een stil gebed was in zijn hart.

Zondag 10 juli

De volgende morgen bezocht Goedhart haar.

'Hoe is het? Heb je nogal kunnen slapen?'

'Slapen? Hoe zou ik kunnen slapen! Ik ben zo schuldig, ik ben verdoemelijk. Dáár ben ik mee bezig geweest. Ik heb God aangeroepen, steeds maar weer.'

Haar adem ging hijgend, er lagen diepe wallen onder haar ogen. Ontroerd bemerkte Goedhart hoe verzwakt ze was. Degenen die haar die nacht bewaakt hadden, vertelden dat ze inderdaad niet geslapen had. Dat ze steeds opnieuw, kermend en klagend, God had aangeroepen. Hoe ze, na een lichte sluimering, werd bevangen met benauwdheid.

'Katharina, je bent een verloren schaap dat afgedwaald is van de Herder. Je hebt Hem bespot, je hebt de duivel gehoorzaamd en hem de eer gegeven. Je hebt met stelen je mond opengehouden. Je hebt Gods heilige rustdag veracht. Je hebt alles wat God verbiedt, gedaan en alles wat Hij gebiedt, heb je nagelaten. Toch is God zo oneindig goed, dat Hij je in deze akelige gevangenis nog op komt zoeken, als een verloren schaapje. Waarom denk je? Om, als dat schaapje wil volgen, het weer tot Zijn kudde toe te brengen. Je zult, evenals de verloren zoon, tot God moeten komen, zeggende: Vader, ik heb gezondigd, tegen de Hemel en voor U, en ben niet meer waardig Uw zoon genaamd te worden. Ken je die geschiedenis? Ik zal je voorlezen uit Lukas 15, waar de gelijkenis van de verloren zoon beschreven staat.'

Nadat hij de Bijbel had dichtgeslagen na het voorlezen, zat hij enige tijd in gepeins terneer. Ook Anna Katharina zweeg. Goedhart was vervuld met gedachten.

Hij was ermee bekend dat sommige ter dood veroordeelden berouw toonden. Spijt hebbend over de begane daden. Zulk een berouw dat bekend staat als 'galgenberouw'. Maar hij bemerkte dat het bij Anna Katharina dieper ging. Wat had God met deze jonge, ter dood veroordeelde vrouw voor? Zou het zo zijn dat Hij Zichzelf in haar, als een vat van vrije ontferming, wilde verheerlijken? Het was toch niet strijdig met Gods weg om in de nacht, wanneer de mens rust zoekt, hem zijn zonden te openbaren? Om de mens daar werkzaam mee te maken?

Opnieuw sloeg hij de Bijbel open. Zocht Job 33 op. Min of meer voor zichzelf lezend, las hij de verzen 15 en 16: 'In de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger; Dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, en Hij verzegelt hun kastijding.'

Waarom hij juist deze verzen opzocht? Hij wist het niet. Als een diepe slaap op de lieden valt. Anna Katharina had de nacht juist wakend doorgebracht!

Maar plotseling voelde hij een greep op zijn arm. 'Wat las u daar? Wilt u dat nog eens lezen?' Opnieuw las hij de verzen 15 en 16.

'Mijnheer Goedhart, deze woorden herinneren me aan een tijd geleden. In de nacht vóór mijn laatste diefstal, droomde ik. Duidelijk zag ik alles gebeuren. De plaats waar de diefstal plaats zou vinden; de goederen die ik weg zou nemen; dat ik gegrepen zou worden; de gerechtsdienaar die me wegbracht; de kar waarop ik vervoerd werd. Ja, zelfs de weg die ik reed; de rechters, de gevangenis. Ja, ook de treurkamer waarin ik nu zit. In mijn droom werd ik veroordeeld tot de dood. Ik zag zelfs het schavot waarop ik zou moeten sterven. Toentertijd heb ik die droom van me af gezet. Maar nu geloof ik dat het een waarschuwing van God is geweest. Ik heb die echter niet opgemerkt.'

Met verwondering en ontzetting had Goedhart deze bekentenis aangehoord.

'Ja Anna Katharina, die droom was een waarschuwing van God. Een waarschuwing om je nog af te trekken van het kwaad. Een waarschuwing die jij in de wind hebt geslagen. Heb je geen

duizend redenen om je over Gods mensenliefde te verwonderen? Jij, zo'n vervloekte zondares, dat zijn je eigen woorden, die al zo dikwijls Zijn geboden met woorden en daden had overtreden, werd toch nog door Hem gewaarschuwd. Hij wilde je terug doen keren van de heilloze weg waarop je voortwandelde, maar je hebt naar Hem niet geluisterd.

Nu echter iets heel anders. Weet je welke dag het is vandaag?'

Ze schudde haar hoofd: 'Alle dagen zijn voor mij gelijk.' 'Het is vandaag zondag Anna Katharina. Gods heilige dag, de rustdag. De deuren van de bedehuizen hebben vanmorgen weer opengestaan. In de kerken wordt nu de Heere gezocht met gebeden, dankzeggingen en lofgezangen. Daar wordt nu Gods Woord verklaard. In de kerk zitten degenen die voedsel voor hun ziel zoeken, daar wordt jong en oud gewezen op de enige Weg ter zaligheid. Ook jij had daar bij kunnen zijn. Maar in de tijd toen je nog, evenals anderen, op vrije voeten stond, heb je de kerkdiensten moedwillig verzuimd, je had immers geen behoefte aan godsdienstig onderwijs? Anderen leven in vrijheid en mogen opgaan naar Gods huis. Jij hebt je, door je wandaden, de burgerlijke samenleving en de gunst Gods onwaardig gemaakt. Eens gaf de Heere je een waarschuwing, door middel van een droom. Nóg komen de waarschuwingen tot je. Weet je welk een onschatbaar voorrecht het is dat Van 't Hof en ik, als middelen in Gods hand, tot je gezonden worden? Van Godswege mogen we je waarschuwen, eer je sterft. Nóg leef je in het heden der genade.

Stel je eens voor dat de gevangenis in brand zou staan. Ik zou die brand opmerken en je komen waarschuwen. Hoe zou je mij zien, als je vijand of als je vriend?'

'Als mijn vriend natuurlijk.'

'Wel, Van 't Hof en ik brengen je die boodschap wérkelijk. Niet de gevangenis staat in brand, maar Gods toorn brandt boven je hoofd. Als je je door de vlucht niet redt, zal deze toorn binnen enkele dagen neerstorten en je zult eronder verpletterd worden.

Dát is de boodschap die Van 't Hof en ik je brengen, opdat je nog zou zoeken om behouden te worden. Om die brandende toorn, eer deze neerstort om je te vermorzelen, te ontkomen. Geef toch acht op deze waarschuwingen.'

De laatste woorden waren nauwelijks verstaanbaar, want Anna Katharina was in snikken uitgebarsten.

'O, die eeuwigheid! Zal ik dan verloren moeten gaan! Benauwd, zo benauwd.'

Angstig keek Goedhart toe. Zó benauwd en radeloos had hij haar tevoren nog nooit gezien. Hij probeerde haar wat te

kalmeren, maar zijn woorden schenen niet tot haar door te dringen.

'Voor eeuwig God kwijt, voor eeuwig verloren!'

Opnieuw probeerde Goedhart haar te kalmeren: 'Bid tot God', drong hij aan.

Snikkend knielde ze neer. Klagend schreide ze haar nood uit. Goedhart verstond haar geprevelde woorden niet of nauwelijks.

De enige woorden die hij goed kon verstaan en die ze telkens herhaalde, waren: 'O God, bekeer me toch!'

Hij stond op. Waarschijnlijk was het het beste om haar nu alleen te laten. Deze zielsworsteling was iets tussen God en haar persoonlijk.

Aan de gevangenvaarder verzocht hij om later op de dag haar voor te lezen uit de Bijbel. Job 33, Jeremia 31 en Lukas 15.

's Avonds kwam Van 't Hof weer.

'Hoe is het?'

'Och mijnheer, hoe zal het zijn? Ik ben zo benauwd en bezet over mijn zonde.'

'Ik kom dagelijks ongevraagd bij je op bezoek. Ik spreek je voortdurend over de grootheid van je zonden en het gevaar waarin je verkeert. Misschien zie je me veel liever niet komen? Misschien verwijt je me wel dat ik zo hard ben. Zou het je niet veel aangeneramer zijn als ik je troostte en zei: Schep maar moed, want God is immers barmhartig en genadig? Hij zal je je zonden wel vergeven, omdat Hij ziet dat je er zo bedroefd over bent?'

'O nee', antwoordde ze direct, 'u hebt me aangetoond, uit mijn eigen woorden, dat ik de Borg, de Heere Jezus, nog mis. Mijn schuld is nog niet betaald, zodat mijn zonden, nog niet vergeven zijn en daarom kan ik niet getroost worden.' 'Ik zie wel dat je het heel moeilijk hebt. Dat je benauwd bent. Waaruit komt dat voort denk je? Is het soms uit vrees en angst voor de dood en de schande, welke je zal moeten ondergaan?'

'O nee, ik ben voor de dood als dood, niet benauwd, want ik heb op aarde geen goed kunnen doen. In Vianen ben ik voor mijn begane zonden gestraft, maar ik ben op dezelfde weg doorgeslagen. En, zo ik al zou blijven leven, ik zou het misschien nog erger maken. Ik ben het zelfs niet waard om de lucht te aanschouwen.'

'Komt je benauwdheid dan voort door de vrees voor de eeuwige verdoemenis? De verdoemenis die je te wachten staat als je niet bekeerd wordt?'

'Ja mijnheer, daar ben ik bang voor, dat benauwt me.' 'Wel, dat is niet zonder reden, want daar zal de plaats zijn, waar God Zijn wraak en rechtvaardige vergelding over je gruwelijke zonden zal uitvoeren. Maar zou God niet rechtvaardig zijn, als Hij je eeuwig om je zonden strafte?'

'Ja', bekende ze onder tranen, 'er is geen straf zo zwaar, die ik niet heb verdiend.'

Er trokken huiveringen door haar heen, radeloos keek ze om zich heen, zonder toch de aanwezigen op te merken. Zoals ze daar zat was ze een toonbeeld van moedeloosheid.

Eén der bewakers die zich ook in de treurkamer bevond, wendde zich van haar af. Het beeld van deze verslagen, radeloze vrouw werd hem te veel.

Waarom was Van 't Hof zo hard? Wat dacht hij met zijn woorden te bereiken? Mocht iemand, met de dood zo dicht voor ogen, zo benauwd, zo zielsbenauwd gemaakt worden? De bewaker kneep de handen tot vuisten, met opeengeklemd lippen luisterde hij naar Van 't Hof.

'O Anna Katharina, ik wens zo van harte dat je in mag zien dat je tegen een heilige en rechtvaardige God hebt gezondigd. Hij heeft je in Zijn lankmoedigheid verdragen, want Hij had je al lang kunnen doden. Nóg zendt God je de middelen toe tot je eeuwige behoudenis, opdat je niet bevreesd en benauwd zult zijn over de straf, maar meer nog over de zonden die je de straf hebben veroorzaakt.'

Anna Katharina viel op haar knieën en bad tot God.

Zo deed ook Van 't Hof.

'O, ik ben doemwaardig en zo diep ellendig', kermde ze.

Van 't Hof vertelde haar toen dat er in het Oude Testament geschreven staat over de zes vrijsteden. Die vrijsteden waren er op Goddelijk bevel. Daarheen kon de doodslager vluchten om de bloedwreker te ontkomen. Zijnde in de vrijstad, was hij veilig voor vervolging. Zo lang hij echter nog op de weg erheen was, kon hij overal palen vinden, waarop geschreven stond: Toevlucht, toevlucht. Dit om de doodslager er op te wijzen niet stil te staan, voordat hij binnen de vrijstad was.

'Zo is het ook met jou', zei Van 't Hof. 'De Heere Jezus, Die je alleen van klank en naam kent, is zulk een Vrijstad. Daar alleen kunnen de doodschuldigen voor de bloedwreker, dat is Gods slaande toorn, zich verbergen. De bloedwreker is je op de hielen. Gods toorn dreigt je. De wet met al haar vloeken nadert. De eeuwige verdoemenis haast zich en de dood nadert met vlugge en felle schreden. Nochtans gelieft het God om mijn ambtsbroeder en mij te gebruiken evenals die palen, op weg naar de vrijstad. Wij roepen je steeds toe: Vlucht, vlucht toch naar

de Vrijstad, de Heere Jezus, met al je zonden en schulden, opdat Hij je in Zijn volmaakte gerechtigheid zal verbergen! En als je het van God wilt leren, dan zul je pas echt weten waarin dat vluchten bestaat.'

Maandag 11 juli

Toen Goedhart de volgende morgen in de gevangenis kwam, vertelden de bewakers hem dat Anna Katharina erg kalm was. Een groot verschil met de vorige avond. 'Ze heeft toen zeker wel drie kwartier lang aan één stuk door op haar knieën gelegen, God aanroepend', vertelde één van hen.

Zo kalm als nu had Goedhart Anna Katharina nog niet eerder aangetroffen.

Op zijn vraag hoe het met haar was, antwoordde ze: 'Heel goed.'

'Zo, ik ben blij dit te horen. Maar wat is de reden dat je dit antwoord geeft? Is er iets gebeurd?'

'Ik zal het u vertellen mijnheer Goedhart. Nadat uw ambtsbroeder was vertrokken gisteravond, viel ik voor God op mijn knieën en bad God of het Hem gelieven mocht mij mijn zonden recht te doen zien. God bracht mij daarop de zonden waarin ik geboren ben onder het oog. Ja, al mijn zonden van mijn gehele leven. De plaatsen waar ik ze heb begaan, de wijze waarop en de mensen met wie ik ze heb bedreven. Het was alsof ze voor mijn ogen werden geschreven en opgehangen waren. Ik voelde dat mijn zonden zwaar waren, heel zwaar. Ze smartten mij zo diep, zodat ik ze niet kon dragen. Ik kan niet onder woorden brengen wat ik doorleefd heb. Ik bad tot de Heere, ik gevoelde Zijn toorn en zei: *Hier ligt een grote zondares die veel zonden en schulden heeft die zij niet kan dragen. Als Gij o Heere, mij om mijn zonden wilt straffen, dan zal er in de eeuwige verdoemenis geen straf zo zwaar zijn, welke ik niet heb verdiend.*

Daarop kwam ik in de duisternis. Het was alsof ik verblind werd, zodat ik vreesde dat ik in die duisternis zou verzingen. Toch bleef ik roepen tot God: *Genade, genade, o God, en geen recht.*

Hierop kwam in mijn hart als een roepstem: *De Verlosser leeft!*

O God, zei ik toen, zou er voor mij een Verlosser leven? Voor zo een als ik ben?

En weer hoorde ik: *Uw Verlosser leeft!*

O, zei ik daarop, zou er werkelijk een Verlosser leven voor zo een als ik? Wie is dan die Verlosser?

Toen was het alsof er een stem in mijn hart zei: *Die Verlosser is niemand anders dan de Heere Jezus Christus, de Zaligmaker, Die Zijn bloed aan het kruishout heeft uitgestort tot vergeving van uw zonden!*

Ik vroeg daarop: Och, zou U mij dan nog willen verlossen?

En toen was het dat ik hoorde in mijn hart: *Ik ben de uwe en gij zijt de Mijne!* Het was alsof de Verlosser in de vierschaar van de Goddelijke gerechtigheid voor mij intrad. Dat mijn schuld en zonde in de ene schaal van een balans werden gelegd en Jezus' gerechtigheid in de andere. Zijn gerechtigheid tegenover mijn zonden. Maar Jezus' gerechtigheid woog het zwaarst!

Toen kwam ik uit de duisternis. Het licht brak aan. De Verlosser nam al mijn zonden als een damp en als een nevel van mij weg. Ik zonk weg in liefde. Mijn gehele hart werd tot de Verlosser overgetrokken.'

Verbaasd en wat ongelovig had Goedhart naar haar verhaal geluisterd. Hoe groot zou het zijn als hetgeen ze vertelde waar was, maar hij kon, hij durfde het niet van haar overnemen.

'Ben je niet bang dat je jezelf zult bedriegen? Ik kan bijna niet geloven en aannemen dat het wáár is wat je zegt', bekende hij eerlijk.

'Mezelf bedriegen? O nee, mijnheer. Ik wist niet dat er een Verlosser voor mij was. Hij zal geen bedrieglijke dingen aan mij openbaren.'

Toch nog niet ten volle overtuigd, raadde Goedhart haar aan om tot God te bidden opdat Hij haar verder mocht ontdekken. Hij wees haar er op hoe erg het zou zijn als ze zichzelf zou bedriegen. Als ze met een ingebeelde hemel naar de hel zou gaan.

'Blijf aanhouden in het gebed. Als het wáár is dat de Heere tot je gesproken heeft, woorden

van eeuwigheidswaarde, bid Hem dan of het Hem mag behagen om je verder te leiden op de weg. Om op te klaren hetgeen Hij in je gewerkt heeft. Zullen we nu samen bidden?'

Toen Van 't Hof haar 's avonds bezocht, viel de uiterlijke verandering hem meteen op. Meestal zat ze met gebogen hoofd, wel luisterend naar wat men tot haar zei, maar zelden keek ze de ziekenbezoekers recht in de ogen. Dat deed ze nu wel en Van 't Hof las een kalme innige blijdschap in haar ogen.

'Alles wel Katharina?'

'Heel wel mijnheer.'

'Kun je me vertellen waarin dat - heel wel - dan wel bestaat?'

Ze herhaalde wat ze 's morgens aan Goedhart had verteld.

Toen ze zei dat ze in zonden geboren was, vroeg hij haar: 'Ben je in zonden geboren Anna?'

'Ja en al had ik nooit andere zonden gehad of gedaan dan die waarin ik geboren ben, dan nog zou ik voor eeuwig verloren hebben moeten gaan.'

Ook Van 't Hof stelde haar dezelfde vraag als Goedhart: 'Ben je niet bang dat je jezelf bedriegt? Beeld je je het maar niet in?'

Ze gaf bijna hetzelfde antwoord als 's morgens: 'O nee, want de Verlosser zal geen bedrieglijke dingen aan mij openbaren, want toen dat woord tot mij kwam, toen ik Zijn stem hoorde die ...'

Hier viel Van 't Hof haar in de rede: 'Katharina, God spreekt nu niet meer met een hoorbare stem, dat gebeurt nu niet meer. God werkt volgens Zijn heilig Woord.'

'Ja', antwoordde ze, 'maar de stem die ik hoorde klonk niet in mijn oren, maar in mijn hart.'

'Het hart van een mens is bedrieglijk', zei Van 't Hof bedachtzaam, 'en de duivel is heel listig. Hij is een groot Bijbelkenner en hij weet en kent de spreekwijze van de Bijbel. Hij heeft ze al meermalen gebruikt en hij gebruikt ze nóg. Hij is de vorst der duisternis. Het is hem om het even door welke wegen hij de mens verleidt en onder de toelating van God tot een eeuwig verderf brengt. Heeft hij je die woorden misschien ingeblazen om je zorgeloos te maken? Om je met die inbeelding naar de eeuwigheid te doen gaan?'

'De duivel heeft mij niet anders dan kwaad geleerd', antwoordde ze. 'Ik ben in de roomse godsdienst opgevoed, maar God heeft het zo bestuurd, dat ik in de gevangenis moest komen om in de weg der zaligheid onderwezen te worden. Opdat de Verlosser Zich hier aan mij zou openbaren.'

'Denk je dan dat degenen die in de gevangenis komen, daar als van God worden gezonden om zich in de gevangenis te bekeren?'

'O nee, want niemand wordt bekeerd, dan die innerlijk kan bidden.'

'Geloof jij dan dat wat je zegt van de Heere geleerd en ontvangen te hebben, dat je dat ontvangen hebt om je bidden?'

'Nee, niet óm mijn bidden. De Heilige Geest werkte innerlijk het gebed in mij. Ik heb dat alles ontvangen om Jezus Christus, onze Zaligmaker, Die aan het kruishout Zijn bloed vergoten en uitgestort heeft.'

'Hoe kan het toch mogelijk zijn dat God op zo een als jij bent neer wil zien?'

'Alleen uit louter liefde.'

'Dat zeg je nu wel, maar weet je wel dat je door je zonden een voorwerp bent van Gods haat, toorn, gramschap en Zijn heilig ongenoegen?'

Ze knikte instemmend: 'Ja, dat is waar. De Heere heeft het niet gedaan om mijnrentwil, maar alleen uit enkel liefde om mijns Zaligmakers Jezus Christus' wil.'

Blij verwonderd had Van 't Hof naar het verhaal en de antwoorden van Anna Katharina

geluisterd.

Toch meende hij dat het het veiligst was om haar er op te wijzen dat ze moest bidden zoals David in Psalm 139, dat Hij haar doorgronden mocht. En zo er een schadelijke weg bij haar was, dat God haar die zou doen ontdekken.

'Dat is de veiligste weg Katharina. Stel je voor dat hetgeen je zegt ondervonden te hebben, niet recht zou zijn. Dat je door jezelf te bedriegen bedrogen de eeuwigheid zou ingaan. Bid Psalm 139.'

'Mijnheer', antwoordde ze, 'ik ben vandaag dikwijls in gebed geweest. Maar hoe meer ik bid, hoe meer ik versterkt word in wat God aan mij heeft gedaan.'

'Zou je nu ook kunnen bidden?'

Ze viel op haar knieën en zei: *'O God, ik dank U dat Gij zo'n grote genade aan zo'n grote zondares hebt bewezen. Dat Gij mij de Heere Jezus Christus hebt geopenbaard, Die aan het kruishout Zijn bloed heeft uitgestort tot vergeving van mijn zonden. Dat Hij in de vierschaar van de Goddelijke rechtvaardigheid voor mij is ingetreden en voor mijn zonden heeft betaald. Maar Heere, zo ik mij bedrieg en mijn weg niet recht is, och, laat mij dan in die blindheid niet heengaan, maar doe mij mijn zonden toch recht zien.'*

Ze kwam uit haar geknielde houding omhoog en zei tegen Van 't Hof: 'Toen ik bad of de Heere, zo ik mij bedroog, mij mijn zonden recht wilde doen zien, was het alsof ik eigenlijk niet verder kon spreken, of iets mijn woorden belemmerde.'

Wil je dat ook ik voor je zal bidden, Katharina?'

'Alstublieft mijnheer.'

'Wat moet ik dan bidden?'

'Als u denkt dat wat ik gebeden heb tot de Heere goed is, wilt u daar dan ook om bidden?'

Van 't Hof ging daarna voor in gebed. Hij zond een vurig gebed op tot God, Anna Katharina opdragend, de Heere vragend om licht.

Na het gebed vroeg hij haar: 'Heb je me begrepen en verstaan?'

'Ja, want zoals u het de Heere hebt voorgedragen en waar u om gebeden hebt, zo is het in mijn hart omgegaan.'

'Mijn gebed en mijn begeerte van de Heere is geweest dat Hij je toch mocht ontdekken als je bevindingen niet juist zouden blijken te zijn.'

'Daar heb ik ook om gebeden, evenals u. Hoe meer ik er om bid, hoe meer ik weet mij niet te bedriegen, hoe vaster ik ervaar dat het Zijn werk is dat Hij in mij begonnen is.' 'Ik wens zo van harte dat het waarheid is wat je belijdt, onder het oog van een alziend God. Dat ik en anderen ons zouden kunnen verblijden over 's Heeren daden.'

Verdrietig keek ze hem aan: 'Ik wenste wel dat u het zo zou gevoelen als ik het gevoel! De engelen in de hemel zijn verblijd over één zondaar die zich bekeert.'

Van 't Hof voelde de bedekte terechtwijzing, de vraag die erachter schuil ging: Kunt u zich dan niet erover verblijden?

Hoewel ook in zijn hart de blijdschap was, wees hij haar er nog eenmaal op om bij de Heere aan te houden om ontdekking.

Na haar aan de ontferming en de vrije genade van God te hebben aanbevolen en haar een hartelijke zegenwens toewensend, vertrok hij.

Dinsdag 12 juli

De volgende morgen bezocht Van 't Hof haar opnieuw. 'Hoe is het met je sinds gisteravond? Is er nog iets bijzonders in je omgegaan? Heb je deze nacht wat kunnen slapen?'

'Ik heb een poos geslapen, maar niet zo lang.'

Op de vraag hoe het kwam dat ze gedurende enkele uren zo rustig had kunnen slapen, antwoordde ze dat ze een inwendige vrede had gevoeld. Nadat ze wakker geworden was, had ze werkzaamheden gehad aangaande haar Verlosser, dat het haar was alsof ze de Heere had gezien.

'Maar Anna, zo openbaart de Verlosser Zich niet, dat je Hem lichamelijk kunt zien.'

'Zo bedoel ik het ook niet. Ik heb Hem niet gezien met mijn ogen, maar inwendig. Steeds hoorde ik maar: Gij in Mij en Ik in u.'

"Maar wat denk je dat deze woorden willen zeggen?"

'De Verlosser wil met de woorden: *Gij in Mij en Ik in u niet anders zeggen dan: Je zult niet verloren gaan. Het was even alsof de Verlosser mij toeriep: Vrees niet voor de dood, noch voor de straf, die je zult moeten ondergaan. Ook niet voor de duivel, noch voor de eeuwige verdoemenis, want Ik heb je daarvan verlost.*

Deze woorden vielen zo vertroostend in mijn ziel, dat er een innerlijke vreugde door in mijn hart ontstond. Ik kon niet nalaten om van mijn slaappleaats op te staan en de Heere ervoor te danken.'

Nauwelijks had ze dit gezegd of de deur ging open en Goedhart kwam binnen. 'Van 't Hof, jij ook hier. Ben je er al even? Heb je al met Anna Katharina gesproken?'

Op het bevestigend antwoord van zijn ambtsbroeder vroeg Goedhart of hij de inhoud van het gesprek mocht weten. Anna Katharina vertelde wat er die nacht gebeurd was. Goedhart had haar tijdens een van zijn eerste bezoeken haar levensverhaal horen vertellen. Graag zou hij het opnieuw van haar willen horen.

Zou ze het op dezelfde manier vertellen? Soms onverschillig, soms met genoeg over haar eigen gewiektheid, soms met verontwaardiging over het haar aangedane onrecht?

Goedhart vroeg haar: 'Je hebt me verteld over de afgelopen nacht, maar zou je me ook je levensverhaal nog eens willen vertellen?'

Ze scheen echter datgene wat achter haar lag te willen vergeten en alleen van het tegenwoordige te kunnen spreken, omdat dat haar helemaal in beslag nam.

Met moeite kreeg Goedhart haar er eindelijk toch toe om haar levensverhaal te vertellen tot de tijd waarin ze naar de treurkamer werd gebracht. De treurkamer, waar alleen diegenen geplaatst worden die ter dood veroordeeld zijn.

'Ben je nu nog in dezelfde gesteldheid als toen je het vonnis werd aangezegd?' wilde Van 't Hof weten.

'O nee, toen was ik verbitterd op de rechters, op de gerechtsdienaar die mij had gevangen.'

'Wel, daar zul je toch nóg wel verbitterd op zijn?'

'Nee mijnheer, nu heb ik mijn rechters en de gerechtsdienaar lief. Zij zullen een middel zijn om mij bij mijn Verlosser te brengen.'

Diep bewogen hadden de ziekenbroeders toegeluisterd.

Welk een verschil. De eerste keer toen ze haar levensverhaal vertelde en nu. In plaats van een inwendig genoeg over de begane misdaden, een genoeg dat in haar woorden tot uiting kwam, hadden nu de schaamte en de verontwaardiging over haar daden de overhand.

Licht en duisternis kunnen niet meer verschillen dat haar houding toen ze haar verhaal de eerste en de tweede keer vertelde.

Wil je ook nog eens vertellen wat je gisterochtend en gisteravond aan ons hebt verteld?' vroeg Van 't Hof. Direct bereid vertelde ze, kalm en uitgebreid. Het kwam op precies hetzelfde neer als de vorige dag.

Om haar te toetsen, vroeg Van 't Hof: 'Katharina, weet je wel dat als God mensen bekeert, Hij dat doet opdat ze Hem op aarde zullen verheerlijken? Jij hebt nog maar enkele dagen te leven. Jij kunt dat niet doen.'

Peinzend keek ze voor zich uit en antwoordde tenslotte: 'Ik hoop het in mijn hart te doen. Al leefde ik nog honderd jaar, nooit zou ik aan de weldaden die God aan mij bewezen heeft, kunnen voldoen.'

Ze scheen hiermee te kennen willen geven dat dáártoe niet minder dan een eeuwigheid nodig zou zijn.

Opnieuw werd de deur geopend en Anna Katharina werd bevolen om mee te gaan en te verschijnen voor de edelachtbare Heren van het hof en de hoge vierschaar van Schieland. Er was niet te merken dat ze schrok. Beleefd en vriendelijk nam ze afscheid van de ziekenbezoekers en vertrok.

Van 't Hof en Goedhart bleven nog een poosje wachten. Misschien zou ze spoedig weer terugkomen? Ondertussen was Anna Katharina het onderwerp van hun gesprek.

Het duurde echter lang en de mannen besloten om te vertrekken.

's Avonds ging Van 't Hof weer naar haar toe, vragend hoe het die morgen was geweest.

'Goed', antwoordde ze en vertelde dat ze de rechters iets had verteld van wat God aan haar ziel gedaan had.

'Is er dan geen twijfel? Weet je dan niet dat het hart van de mens arglistig is? Begrijp je niet dat je hart je zou kunnen bedriegen? Bid ie de Heere nog wel dat Hij je zal ontdekken als hetgeen je belijdt, niet recht zou zijn?'

Zonder ook maar een spoor van aarzeling antwoordde ze: 'Ik kan mij niet bedriegen. Hoewel ik bid om ontdekking, verlicht de Heere mij meer en meer. Hij versterkt mij te meer in de waarheid van alles wat ik gezegd heb.'

'Denk je dan dat je werkelijk veranderd en bekeerd bent?' En wéér kwam haar antwoord, vast en overtuigend: 'Ja mijnheer, ik gevoel, ik zie en ik denk over dingen waarvan ik voorheen nooit geweten heb.'

Van 't Hof achtte het noodzakelijk om haar over de bekeringsweg heel nauwkeurig te onderhouden. Hij nam de Bijbel en zocht Zondag 33 van de Heidelbergse Catechismus op. Langs die weg wilde hij onderzoeken welke antwoorden ze over het stuk der bekering zou geven. Hij las haar Zondag 33 voor en zei dat de ware bekering in twee stukken bestaat. In het afsterven van de oude en de opstandig van de nieuwe mens.

'Wat denk je Katharina, dat de oude mens is?'

'De zonde geloof ik.'

'Maar wat is dan de afsterving van de oude mens?'

'De wegneming der zonden denk ik.'

'Wat zou de opstanding van de nieuwe mens zijn?'

'Dat zal zijn als ik in de hemel kom.'

Van 't Hof onderwees haar, zeggende dat het al op aarde plaats had, zodra de mens bekeerd was.

Hierop reageerde ze meteen: 'Dan geloof ik dat het nu in mij ook al plaats heeft, want ik ben heel anders dat ik ooit tevoren geweest ben.'

Van 't Hof las haar vraag 89 van Zondag 33 voor. Dat het afsterven van de oude mens een hartelijk leedwezen is dat wij God door onze zonden vertoornd hebben en dat wij de zonden

hoe langer hoe meer haten en vlieden.

'Zijn jou je zonden weleens van harte leed geweest Katharina?'

'O ja, mijn zonden zijn me innerlijk zo smartelijk geweest. Ze hebben me zo zwaar gedrukt.'

'Waarom zijn de zonden je dan zo zwaar gevallen?' 'Omdat ik zulk een lankmoedig en goedertieren God zo lang heb getergd en dat Hij mij in Zijn lankmoedigheid toch nog gedragen en gespaard heeft.'

Van 't Hof las toen vraag 90 voor. Dat de opstandig van de nieuwe mens een hartelijke vreugde in God is door Christus en lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven.

'Ben je bij jezelf zo'n hartelijke vreugde gewaar geworden?'

'Ja mijnheer, want die gevoel ik zelfs nu nog op dit ogenblik.'

'Hoe komt het dan dat je zo hartelijk verblijd bent?'

'Alleen door Jezus Christus de Zaligmaker.'

'Heb je dan ook lust en liefde om naar Gods wil te leven?'

'Ja', antwoordde ze met tranen in de ogen 'en ik hoop dat in de hemel te zullen doen, beter dan ik het nu kan doen.'

Van 't Hof was wel blij met haar antwoorden, toch achtte hij het nodig om haar nog meer te toetsen.

Ernstig sprak hij: 'Je merkt toch wel dat ik nog steeds vragen heb over je. Je gelooft toch wel dat ik meer weet dan jij? Brengt dat je dan niet in twijfel of het wel goed met je is?'

'Nee mijnheer', zei ze en vertelde daarna zo rustig en overtuigend over de weg die God met haar gehouden had, dat Van 't Hof niet anders kon dan zwijgend en beschaamd luisteren.

Later was hij niet in staat om onder woorden te brengen of zelfs maar te stamelen over hetgeen Anna Katharina vertelde over Gods goedertierenheden. Toen ze nog verre van Hem was, zag haar de Vader en werd met innerlijke ontferming over haar bewogen.

In Psalm 119 staat: Ik ben wijzer dan al mijn leraars.

Van 't Hof bemerkte dat genade de mens zo maakt.

Toen Anna Katharina uitgesproken was, vroeg Van 't Hof: 'Het schijnt je om 't even te zijn of ik het goede van je denk of niet.'

Haar mond vertrok en haar oogleden knipperden. 'Vind je 't erg dat ik je dit zeg?'

'Och', zei ze, 'ik kan God nooit voldoen, Hem genoeg danken voor al de weldaden die Hij aan mij bewijst en er is niemand die met mij God daarvoor dankt.'

Van 't Hof bad met haar en smeekte God of Hij haar alles wilde schenken wat ze in haar toestand nodig had.

Daarna nam hij afscheid van haar.

Woensdag 13 juli

Op de vraag van Goedhart, die haar de volgende morgen bezocht, hoe het met haar was, zei Anna Katharina: 'Ik begin hoe langer hoe meer te verlangen dat de tijd komt om bij mijn Verlosser te zijn.'

'Reken je daar zo vast op dat het zeker zal zijn dat je bij de Verlosser zult zijn als het uur van je sterven er is? Vertel me eens, wat voor grond heb je daarvoor?'

Ze vertelde hem over de vorige dagen en verzekerde hem dat ze steeds meer versterkt werd.

'Heb je dan geen vrees dat de duivel, die boze vijand, je toch misschien zal bedriegen?'

'Nee, de duivel heeft geen vat meer op me. Christus heeft me van hem verlost.'

'Maar de duivelen zijn velen. Zijn naam is Legio en de Verlosser is er maar één.'

'Dat is waar, maar de Verlosser is God en Hij is veel machtiger en sterker alleen dan al de duivelen samen.' 'Maar weet je wel dat de Verlosser een mens is?'

'Ja, maar Hij heeft mij verlost door Zijn bloed. Als Hij geen God was, had Hij mij niet kunnen verlossen.'

Goedhart sprak nog een poosje met haar en toen hij wegging vroeg hij de gevangenenbewaarders om haar die dag enkele hoofdstukken uit de Bijbel, die hij hen opgaf, voor te lezen.

Toen Van 't Hof 's avonds naar de gevangenis ging, ontmoette hij bij de ingang enkele heren van aanzien. Het gerucht dat er bij een ter dood veroordeelde jonge vrouw een verandering had plaatsgevonden, was tot in de stad doorgedrongen. Men wilde daar wel meer van weten en deze heren waren naar de gevangenis gegaan. Graag wilden ze weten of het gerucht op waarheid berustte en ze wilden het van de jonge vrouw zelf horen. Ze vroegen of ook Van 't Hof tegenwoordig wilde zijn bij hun bezoek.

Van 't Hof liet de heren voorgaan. Toen ze de verblijfkamer van Anna Katharina binnenkwamen, zag Van 't Hof de schrik op haar gezicht.

'Wat komt u hier doen?' vroeg ze verwonderd.

'Wees maar niet bang, deze heren willen graag een poosje luisteren naar wat jij te vertellen hebt over wat God aan je ziel gedaan heeft. Spreek dus vrijuit.'

Ruim een uur sprak Van 't Hof met haar. De antwoorden die ze gaf op zijn vragen wekten de stille verwondering en ontroering op van de mannen die meeluisterden.

Eén van de heren riep Van 't Hof even terzijde en fluisterde hem in: 'Ondervraag haar eens over de rechtvaardigmaking.'

Hierop antwoordde Van 't Hof: 'Dat wil ik wel doen, maar ik kan dat niet doen in theologische termen omdat ze niet in staat zal zijn die te beantwoorden. Ik kan het haar wel zinnebeeldig voorstellen. Daar zal ze wel op kunnen antwoorden en zo uw vraag over het leerstuk van de rechtvaardigmaking beantwoorden.'

Hij wendde zich tot Katharina en vroeg: 'Meer dan één keer heb je voor de rechters gestaan en heb je hen nooit met ontroering gezien?'

'O ja.'

'Je stond daar als een schuldige, als een die de wet had overtreden. Toen de misdaden je werden voorgehouden en de straf je werd aangezegd, moest je toen niet erkennen dat het gevelde oordeel en de straf rechtvaardig waren?'

'Toch zul je toen wel gewenst hebben dat er iemand als je voorspraak zou optreden bij de rechter?'

'Ja zeker!'

'Welke gedachten gingen er in je ziel om zondagavond, toen je als een zondares voor God

stond en in begon te zien dat je, midden in de zonde lag?'

'God kwam mij voor als een rechtvaardig Rechter. Ik zag in dat ik een hoogstschuldige zondares was. Dat ik niets bezat om voor de zonden te betalen. Dat er in de eeuwige verdoemenis geen straf zo zwaar kon zijn die ik niet verdiend had om te dragen.'

Was er toen ook iemand die je voorspraak was of stond je daar zonder voorspraak?'

'Jezus Christus, Die aan het kruishout Zijn bloed voor mij gestort heeft, is voor mij in de Goddelijke vierschaar binnen getreden.'

'Maar hoe weet je dat Jezus Christus dit voor je gedaan heeft?'

'Omdat Hij door Zijn Woord en Geest tot mij sprak: *Gij zijt de Mijne en Ik ben de uwe*. Daarop nam Hij al mijn zonden van mij weg en Hij nam mijn gehele hart in.'

'Hoe voelde je je toen? Voelde je toen vreugde in je hart?'

'Ja, een grote, diepe vreugde. Ik verzonk als het ware in louter liefde.'

Eén van de heren vroeg haar vervolgens of ze niet met bitterheid vervuld was ten opzichte van haar rechters.

'Nee. Eerst ben ik wel verbitterd geweest, maar nu heb ik mijn rechters lief.'

'Maar hoe kun je hen liefhebben, daar zij je volgens recht en wet ter dood moeten brengen?' was de verwonderde vraag.

'Omdat ze mij voor eeuwig bij mijn Verlosser zullen brengen', klonk het blijmoedig.

Van 't Hof vroeg haar of de Heere Jezus niet meer voor haar gedaan had dan alleen Zijn bloed voor haar te storten.

Ze zweeg even. Haar ogen vulden zich met tranen. 'Dat .. dat kan ik niet onder woorden brengen', zei ze haperend. Toen barstte ze in snikken uit.

Enige minuten was er niet anders te horen dan het gesnik. Toen vroeg Van 't Hof waarom ze zo bedroefd was.

'Ik weet het niet. Alles is opeens zo verward. Ik ben al mijn gedachten verloren. Ik kan u geen goed antwoord geven op uw vraag. O, nu ben ik mijn pand kwijt!'

'Als je gedachten, zoals jij het noemt, goed zijn geweest, dan zullen ze zeker terugkomen. Misschien hebben wij je te veel vermoeid. We zullen weggaan. Morgenochtend hoopt Goedhart je weer te bezoeken.'

Na een gebed te hebben gedaan en het verzoek om haar later op de avond Lukas 7 voor te lezen, vertrok de ziekenbezoeker met de beide hoge heren.

Donderdag 14 juli

Het viel Goedhart bij zijn binnenkomst op dat Anna Katharina er bleek en afgetrokken uitzag.

'Hoe is het?'

'Ik voel me lichamelijk erg naar.'

'De dag van je sterven is door de justitie bepaald, maar misschien sterf je wel onverwacht voor die tijd.'

'O nee mijnheer, dat geloof ik niet. Ik moet tot een toonbeeld van Gods genade worden gesteld.'

'Ja, maar toch ook tot een toonbeeld van Gods rechtvaardige wraak en straf?'

'U hebt gelijk, maar alleen voor de mensen, dat zij zich aan mij zouden kunnen spiegelen. Dat ze zich zullen wachten voor een kwaad, zoals ik dat bedreven heb. Maar Jezus heeft voor mijn zonden in de vierschaar van de Goddelijke gerechtigheid voldaan. Ik heb geen straf te vrezen, ook na de dood niet.'

Ze vertelde Goedhart van het bezoek van de vorige avond. Hoe bedroefd ze tenslotte was geworden omdat Van 't Hof haar iets had gevraagd waarop ze geen antwoord had kunnen geven. Ze zei hem dat ze toen haar gedachten verloren was. Goedhart begreep dat ze daarmee wilde zeggen dat ze in de duisternis was gekomen, zoals ook de Bruid zich daarover beklagt als zij in Hooglied 5 : 6 zegt: *Mijn Liefste was geweken, Hij was doorgegaan.*

Ze vertelde verder dat ze de gehele nacht niet had kunnen slapen. In een aanhoudend gebed had ze tot God geroepen totdat haar gedachten, zoals ze het uitdrukte, ja ook hetgeen zij geleerd had en haar Verlosser haar weer levendig voor de geest stonden. Haar Heiland had haar toegeroepen: Vrees niet, want Ik ben met u (Markus 5 : 36). Daarover was ze met vreugde vervuld.

'Ik wilde wel dat ik woorden kon vinden om dát uit te drukken. Ik werd vervuld met een diepe, allesomvattende vrede en vreugde.'

Goedhart wilde nog één ding van haar weten. 'Toen je je gedachten verloor, kwam de angst toen niet bij je boven of het allemaal wel wáar was wat je had ondervonden?'

'Ja mijnheer, daardoor werd ik met grote vrees en benauwdheid bezet. Daarom kon ik ook niet slapen. Die vrees is nu van mij afgenomen.

De Heere heeft het immers Zelf gezegd: Vrees niet, want Ik ben met u. Ik weet nu en geloof het van harte dat het werkelijk Gods werk is.'

Goedhart bleef nog even bij haar, besprak nog enkele dingen, ging voor in gebed en liet haar daarna alleen omdat hij merkte dat ze erg vermoeid was.

's Avonds zag ze er wat beter uit. Rustig ontving ze Van 't Hof. Weer deed hij nauwkeurig onderzoek naar alle omstandigheden die in betrekking stonden met haar zieleheil en de geduchte eeuwigheid, die zij met rasse schreden naderde. Hij stelde eenvoudige vragen, vragen die ze gemakkelijk kon begrijpen.

Rustig gaf ze hem antwoord, uitgaande van de grond der hoop en verwachting welke ze had wanneer ze uit de tijd in de eeuwigheid zou overgaan.

'De Verlosser Die Zich aan mij heeft geopenbaard, zal mij verlossen van het eeuwig verderf. Hij zal mij overbrengen in de eeuwige heerlijkheid. Dat zal mij verre het beste zijn. Op aarde heb ik niets dan zonde gedaan, maar dáár zal ik niet meer zondigen. Dáár zal ik God eeuwig verheerlijken voor de verlossing die de Heere mij geschonken heeft.'

Van 't Hof, die die dag niet in de gelegenheid was geweest om Goedhart te spreken en dus niet wist wat zij die morgen besproken hadden, vroeg haar of zij haar gedachten weer gekregen

had.

'Je was gisteravond zo bedroefd over het verlies van je gedachten.'

'Ja mijnheer, ik heb mijn gedachten weer gekregen', zei ze en de blijdschap was in haar stem te horen.

'Maar maakt het dan wat voor je uit of je die gedachten hebt of niet? Je blijft toch dezelfde?'

'Jazeker maakt dat wat uit! O, ik was zo bang en benauwd dat ik nog verloren zou gaan.'

'Maar op welke manier heb je dan die goede gedachten, die volgens jou zo nuttig voor je zijn, weergekregen?'

Op een ontroerende eenvoudige wijze vertelde ze hem hoe ze in het gebed tot de Heere had aangehouden, opdat Hij Zich aan haar in Zijn vergevende liefde zou openbaren. Dat de Verlosser Zich toen ook opnieuw aan haar had ontdekt, zoals zij ook 's morgens al aan Goedhart had verteld.

Stil had de ziekenbezoeker geluisterd, tot in het diepst van zijn ziel bewogen. Deze enkele, eenvoudige gesproken zinnen bevatten wezenlijke en bevindelijke waarheden. 'Anna Katharina, wil je graag dat ik je in het gebed de Heere voordraag?'

'Alstublieft', antwoordde ze.

Na het ernstige gebed van Van 't Hof raadde hij haar aan zichzelf nauwkeurig te blijven onderzoeken. Zich gedurig als onder het alziend oog van God te stellen en bij de Heere al het nodige te zoeken.

Vervolgens sprak hij een zegenwens uit en vertrok.

Vrijdag 15 juli

De volgende morgen zocht Goedhart haar op, in het gezelschap van een aanzienlijk heer. Hij trof haar in dezelfde toestand aan als waarin hij haar de vorige dag had achtergelaten.

Rustig en met overtuiging vertelde ze over hetgeen de laatste weken was gebeurd. De aanwezigen luisterden met stille aandacht en instemming.

Ook Van 't Hof was die avond vergezeld van enkele mannen die benieuwd waren naar Anna Katharina en die haar zelf wilden horen vertellen. Vóórdat ze echter bij haar binnenkwamen, vroeg één van de heren: 'Toch vind ik het tegenstrijdig. Ze zegt telkens geen vrees voor de tijdelijke dood te hebben, hoe schandelijk die ook is, maar toch heeft ze afgelopen dinsdag uitstel van de terechtstelling verzocht. Daaruit kan ik niet anders dan de conclusie trekken dat deze vraag om uitstel voortkomt uit vrees voor de aanstaande dood. Kunt u me daar een antwoord op geven?' zo vroeg hij aan Van 't Hof.

Van 't Hof schudde ontkennend het hoofd, maar beloofde er bij Anna Katharina naar te informeren.

Toen het gezelschap de treurkamer binnenkwam, trof het hen allen dat Katharina er afgetrokken en moe uitzag. Dit was ook niet te verwonderen, want met diverse mensen had ze lange gesprekken gevoerd.

'Zijn al die bezoeken niet te vermoeiend?' vroeg Van 't Hof. 'O nee mijnheer, mijn hart is zo vol, zo overvol, ik ben blij met bezoek.'

Nadat de bezoekers aandachtig naar haar geluisterd hadden, vroeg Van 't Hof, naar aanleiding van de hem zoëven gestelde vraag: 'Katharina, je bent toch zeker wel bang voor de dood? Ik meen het aan je te kunnen zien.'

'Nee mijnheer. Ik ben niet bang voor de dood. Nooit zal er een zaliger dag voor me zijn dan die, waarop ik ga sterven.' 'Maar je bent er toch wel bang voor geweest?'

'Dat is waar, maar dat was vóórdat de Verlosser Zich aan mij geopenbaard had.'

'Maar afgelopen dinsdag was je toch wél bang!'

'O nee', antwoordde ze beslist.

Van 't Hof raakte wat opgewonden: 'Heb ik het dan gedroomd dat ik hoorde vertellen dat je dinsdag om uitstel van executie hebt gevraagd?'

'Nee mijnheer, dat klopt.'

'Maar je hebt dat uitstel dan toch zeker gevraagd omdat je bang bent voor de dood? Anders zou je dat verzoek niet hebben gedaan!'

'U bent abuis, helemaal abuis. Het kwam niet door de vrees en de angst voor de dood dat ik dat verzoek heb gedaan, maar alleen opdat ik God op aarde nog meer zou kunnen verheerlijken. En ook opdat ik nog meer onderwijs zou kunnen ontvangen, want ik weet nog zo weinig.'

Van 't Hof begreep toen dat het verzoek om uitstel gedaan was naar aanleiding van het bezoek van collega Goedhart en hemzelf. Even voordat Anna Katharina bij de rechter werd geroepen, ging het gesprek er immers over dat wanneer God mensen bekeert, Hij dat doet opdat ze Hem op aarde zullen verheerlijken. Daarop had ze geantwoord dat ze dat wenste te doen zo lang als ze leefde. Ook al leefde ze nog honderd jaar, dat ze de Heere al de weldaden die Hij haar bewezen had, niet zou kunnen vergelden.

Meteen daarna werd ze bevolen om voor de rechter te verschijnen.

God op aarde verheerlijken. Dat deed ze ook die avond!

Zaterdag 16 juli

De volgende morgen brachten de ziekenbezoekers haar gezamenlijk een bezoek. Ze troffen haar welgemoed aan. Beiden onderwezen haar, zoekend naar de juiste woorden zodat ze hen zou kunnen begrijpen.

Ook Goedhart was door iemand er op gewezen dat het een tegenstrijdig iets was dat Anna Katharina om uitstel van de terechtstelling had gevraagd. Hij was de vorige avond niet aanwezig geweest en stelde dus dezelfde vraag die Van 't Hof haar de vorige avond had gesteld.

Goedhart kreeg hetzelfde antwoord.

Er was geen spoor van angst te bekennen. Haar hoop en verwachting was op God, Die haar vertroostte en bemoedigde.

Zo kon ze ook rustig de vraag van Van 't Hof beantwoorden die haar vroeg of ze er niet verschrikkelijk tegen op zag, of ze er niet vreselijk bang voor was dat haar die morgen in het openbaar het doodvonnis door de rechter zou worden aangezegd. Dat zij dan voor God, voor de rechter en voor de mensen belijdenis zou moeten doen dat zij haar leven verbeurd had? In het openbaar zou ze tentoongesteld worden, tot schande en afschrik van iedereen.

'Nee', antwoordde ze echter kalm, 'ik zal geen verheugender woord kunnen horen, dan wanneer mij aangekondigd wordt dat ik sterven moet.

Ik verlang naar dat ogenblik, om voor eeuwig bij mijn Verlosser te zijn. Denk niet dat de dood een sterven voor me zal zijn. De dood zal mij brengen tot het allerzaligst leven. Wel ben ik wat bang voor de mensen. Er zal een grote menigte samenkomen als ik naar het schavot wordt gebracht.'

'Maar Katharina', zei Van 't Hof, 'dat valt me van je tegen. Je zegt dat je niet bang bent voor de dood, noch voor de aankondiging van het ontzaglijke doodvonnis, door de rechters, maar wel voor de mensen. Hoe kan dit nu toch samengaan?'

'Ik weet het niet, maar toch is het zo, maar ik hoop dat de Heere mij zal sterken.'

De ziekenbezoekers vroegen haar of ze wilde dat men voor haar bidden zou.

'Heel graag', antwoordde ze.

Meteen daarop knielde ze neer en riep eerst zelf de Heere aan. De inhoud van haar gebed was dat de Heere haar zou sterken en de hoop die ze op haar Verlosser had, niet zou laten bezwijken.

Na het gebed van de ziekenbezoekers vroeg Van 't Hof of ze wilde dat men haar voor zou lezen uit de Heilige Schrift en of ze ook speciale wensen had.

Ze schudde haar hoofd en gaf de wens te kennen enige tijd alleen te willen zijn, zodat ze in de stille eenzaamheid zich voor God in het gebed zou kunnen afzonderen.

De rest van die ochtend waren de beide ziekenbezoekers met hun gedachten bij Anna Katharina. Hoe zou ze zich houden tijdens de aanzegging van het doodvonnis? Ze was toch ook maar een zwak mens!

Van 't Hof, die iemand kende die aanwezig was tijdens het uitspreken van het vonnis, zocht deze persoon op voordat hij naar de gevangenis ging.

Op zijn vraag hoe zij zich gehouden had kreeg hij ten antwoord dat ze, tot verwondering en verbazing van iedereen, heel kalm was gebleven. Niets was te bemerken geweest van angst of ontsteltenis, ze was zelfs niet wit weggetrokken. Integendeel, het leek wel of haar gezicht overstraald werd door een innige blijdschap.

Gezamenlijk gingen de ziekenbezoekers naar haar toe. Naar een, hoe tegenstrijdig en

onwaarschijnlijk het ook klonk, een gelukkige veroordeelde.

Om te zien hoe ze zou reageren, zei Van 't Hof: 'Je zult toch wel heel bang en verschrikt zijn geweest toen het doodvonnis je door de rechter werd aangezegd.'

'Nee, toch niet, want nooit hoorde ik een verheugender woord dan toen het vonnis mij bekend werd gemaakt. Ik kwam met meer blijdschap terug dan ik er heen gegaan was, wetende dat de tijd van mijn ontbinding nu heel nabij is.' 'Maar Katharina', zei Goedhart, 'de dood is de koning der verschrikking voor alles wat leven heeft. Hoe kan iemand dan zo verblijd zijn over de naderende dood?'

'Wat u daar zegt is waar mijnheer, maar zo is het niet met mij. Ik hoop door de genade van mijn Verlosser, Jezus Christus, de dood met blijdschap tegemoet te gaan.'

Het oog van Van 't Hof was op een stukje papier, dat op tafel lag, gevallen. Hij vroeg wat dat was.

Goedhart zei hem dat het een versje was dat hij de vorige dag had aangehaald. Katharina had hem toen gevraagd of het in de Bijbel of in een ander boek stond, zodat men het aan haar voor zou kunnen lezen. Graag wilde ze het van buiten leren. Daarop had hij haar gezegd dat het niet in de Bijbel, noch in een ander boek stond. Ze had hem toen gevraagd om het voor haar op te schrijven en na enig aandringen had hij dat gedaan. Het versje bestond uit maar vier regels.

'Ken je het inmiddels van buiten Katharina?' vroeg Van 't Hof.

'Och nee mijnheer, jammer genoeg niet. De gevangenvaarder heeft het wel meer dan twintig keer voorgelezen, maar ik kan het niet in mijn geheugen prenten.'

Het was voor Goedhart en Van 't Hof opnieuw een duidelijk bewijs hoe klein haar geheugen was. Dat alles wat ze sprak haar door een bijzondere onderwijzing van de Heilige Geest geleerd moest zijn. Wát ze sprak was overeenkomstig het Woord, hoewel ze daarvan geheel onkundig was. Maar de Geest onderrichtte haar.

Na de Heere gesmeekt te hebben om deze verlore zondares met Zijn genade verder nabij te willen zijn, gingen de ziekenbezoekers weg.

Zondag 17 juli

Goedhart schrok toen hij de volgende morgen binnenkwam. Zachtjes kreunend trof hij Anna Katharina aan.

Ze vertelde zich erg naar te voelen en hevige pijn in de darmen te hebben.

Hoeveel hij ook met haar te doen had, toch was het een goede gelegenheid om haar te toetsen of ze standvastig bleef.

'Blijkt hier niet duidelijk uit dat Gods ongenoegen op je rust? Je zegt dat je deel hebt aan de Verlosser en dat al je zonden door Hem zijn weggenomen. Als dat zo is, zou je dan niet denken dat je dan ook van de pijn en de straffen van de zonde bevrijd zal blijven? En nu weet je niet stil te zitten van de pijn. Hoe kan dat toch?'

'God doet dit alleen om mij te beproeven. Om te zien of ik Hem wil blijven aankleven onder de beproeving. Ik heb wel duizend keer zwaardere straf verdiend, ja zelfs de eeuwige verdoemenis.'

'Ja maar, als je tot je dood toe, deze pijn zou blijven houden...'

Ze wachtte niet of Goedhart misschien nog meer zou zeggen, maar gaf dadelijk ten antwoord: 'Nee mijnheer, dat geloof ik niet. De Heere zal de pijn van me wegnemen. Maar al zou het ook zijn zoals u zegt en al duurde het ook duizend jaar: Jezus Christus heeft wel duizend keer zoveel aan het vloekhout van het kruis voor mij geleden.'

Met verwondering en blijdschap had Goedhart naar haar geluisterd. Op zijn vraag of hij nog met haar zou bidden, knikte ze toestemmend. Maar ze vroeg hem niet om tot God te bidden dat Hij haar pijn zou wegnemen.

Na een vurig gebed tot God, vertrok Goedhart.

Op de late zondagmiddag, na de kerkdienst, ging Van 't Hof naar de gevangenis.

Anna Katharina vertelde hem dat ze 's morgens hevige buikpijn had gehad en zich erg naar had gevoeld, maar dat de Heere de pijn nu van haar had weggenomen. Wonderlijk was het. Toen Goedhart haar die morgen er op gewezen had dat ze tot haar dood toe die pijn misschien wel zou houden, had ze, wél met een onderworpen hart, maar toch met beslistheid gezegd dat ze geloofde, dat de Heere de pijn wel van haar zou wegnemen. Het was nu gebleken dat het geen inbeelding was die haar zo had doen spreken, maar juist een gelovige verwachting. Daarin was zij niet beschaamd, maar bevestigd geworden.

Opnieuw ondervroeg Van 't Hof haar om te zien of ze bleef bij vroegere verzekeringen, welke ze met zoveel vrijmoedigheid en ruimte had gegeven.

Onder andere stelde hij de volgende vraag: 'Wat zijn de gronden waarop je verwachting is gebouwd?'

Vrijmoedig beantwoordde ze de vraag. De door haar aangevoerde gronden waren in hoofdzaak dezelfde als die welke ze eerder al had genoemd.

Hoewel soms stamelend, klonk er toch een zekerheid in haar stem door. Er waren meerdere personen aanwezig in de treurkamer die belangstellend luisterden.

Ook werd haar gevraagd of haar hart nooit eens met twijfel bezet was geweest. Hierop vertelde ze van de dag dat ze haar gedachten verloren was. Hoe bedroefd en bezorgd ze toen was geweest. Maar ze vertelde ook dat haar Verlosser zo goed was geweest om haar bij vernieuwing te troosten, hoe Hij haar dagelijks ondersteunde. Diep onder de indruk waren alle aanwezigen.

De treurkamer was een kamer waar God de eer werd toegebracht. Geen treuring heerste er, maar blijdschap.

Maandag 18 juli

's Morgens, de dag voor de terechtstelling, bezocht Goedhart Anna Katharina.

Hij bemerkte direct dat er iets was dat haar bezighield. Ze vertelde dat de nachtgevangenenbewaarder, die afgelopen nacht met haar gesproken had. Meer dan iemand anders die haar had bewaakt.

'Het was heel bijzonder', vertelde ze, 'hij heeft me verteld hoe God hem van zijn zonden en de eeuwige verdoemenis verlost heeft. Later kwamen er veel gedachten bij me boven. Er zijn zoveel mensen geweest die me hier in de gevangenis hebben bezocht. Maar niemand van hen heeft gesproken over wat God aan zijn ziel gedaan heeft.'

'Maar geloofje dan niet dat mijn ambtsbroeder en ik, alsook anderen die je bezocht hebben, overeenkomstig Gods Woord met je gesproken hebben?'

'Dat wel, maar u kunt allebei lezen!'

'Denk je dan dat mijn ambtsbroeder en ik de zaken waarover wij gesproken hebben alleen door lezen en niet bij eigen ondervinding weten en kennen?'

'Ik weet het niet', antwoordde ze, 'want u hebt het mij niet verteld. Maar wanneer Jezus Christus, de Verlosser, Zich niet aan u en aan de andere heren heeft geopenbaard, dan bent u van die kennis nog verstoken.'

In haar kinderlijkheid, recht en open, legde ze hem haar gedachten voor. Goedhart verwonderde zich er over. Hoe duidelijk bleek hieruit dat zij de zaligheid niet algemeen achtte, maar dat ze overtuigd was van de vrije bedeling van de genade Gods, zonder aanzien van de persoon.

Na nog even met haar gesproken te hebben en haar aan de genade des Heeren opgedragen te hebben, ging hij weg. Ook hij was vervuld met veel gedachten.

De jeugdige gevangene bevond zich in de jeugd van het kinschap Gods. Ze wist dat haar stervensuur nabij was. Wat de natuur betrof had ze daar weinig of geen angst voor. Ze verkeerde in de toestand zoals de apostel Paulus, toen hij uitriep: Ik wenste wel van God, dat èn bijna, èn geheel, niet alleen gij, maar ook allen, die mij heden horen, zodanigen werden gelijk als ik ben, uitgenomen deze banden (Hand. 26 : 29).

Van hart tot hart had ze gesproken met de gevangenenbewaarder. Er was een vereniging van de harten, een ineensmelting van de zielen en een overtuiging van het gemoed.

Met inwendige vreugde en een hartelijk genoegen had Anna Katharina geluisterd naar haar bewaker toen hij vertelde van Zijn weg, van de ondervinding van de genade van God en de vertroosting van de Heilige Geest.

Het scheen of Anna Katharina Goedhart en zijn collega aanklaagde. Zij hadden haar gesproken van de weg die God houdt met een verloren mensenkind, maar noch de een noch de ander had over zijn persoonlijke verhouding met God gesproken.

Goedhart zocht Van 't Hof op en vertelde hem wat Anna Katharina hem had gezegd.

'Wat ben ik blij dat we nooit met haar over onze eigen bevindingen hebben gesproken. Nu ben ik ten volle gerust dat zij niets daarvan overgenomen kan hebben. Zou die gevangenenbewaarder misschien enkele dagen eerder zijn bekering aan haar verteld hebben, dan hadden wij kunnen denken dat ze misschien iets van zijn ondervindingen overgenomen zou kunnen hebben. Nu is het alleen Gods werk dat in haar openbaar komt.'

Later hoorden Goedhart en Van 't Hof dat de gevangenenbewaarder, in een gezelschap van ongeveer zestien mensen, vertelde van zijn bijzondere nachtdienst. Tot 's nachts drie uur sprak hij met Anna Katharina. Eerst vertelde ze hem over haar eigen toestand en de arbeid Gods aan haar ziel.

Nadat ze enkele uren had geslapen, had hij haar om vijf uur wakker gemaakt en opnieuw vertelde ze over de wegen Gods met haar.

Toen er iemand binnenkwam, had zij met hem een gesprek aangeknoopt. Ze zei zo blij te zijn met degenen die haar die nacht bewaakten, dit in tegenstelling tot degenen die haar daarvoor hadden bewaakt. Daarover sprak ze met diepe verontwaardiging. Maar de omgang met een medechristen, de gesprekken met hem, waren haar tot grote troost en bemoediging. De gevangenenbewaarder legde ook volmondig getuigenis af van de goede verwachting die hij had voor de jonge ter dood veroordeelde.

Van 't Hof keek uit naar de volgende ontmoeting met Katharina. Maar wat een ontgoocheling toen hij bij zijn binnenkomst 's middags haar lusteloos aantrof.

Toen hij haar vroeg iets te vertellen over de hoop die in haar was, schudde ze mismoedig het hoofd.

Op zijn vraag wat de reden of oorzaak hiervan was, antwoordde ze: 'Mijnheer, de nacht is erg kort geweest en vandaag heb ik zoveel moeten spreken. Ik ben zo verschrikkelijk moe. Laat me maar.'

Van 't Hof had met haar te doen. De uren van haar leven waren geteld. Moest ze nu zó de laatste uren van haar leven doorbrengen? Zo mismoedig, zo lusteloos, zo door en door vermoeid? Hoe had hij gewenst en gehoopt om van hart tot hart met haar te kunnen spreken. Kijkend naar haar in- en in moe gezicht, dacht hij het beter om haar alleen te laten. Misschien dat enkele uren rust haar goed zouden doen.

'Zullen we je maar een poosje alleen laten Katharina?'

Enkele heren die ook aanwezig waren, tekenden echter protest aan. 'Dat ze moe is zien we ook wel, maar u kunt toch wel een kort gesprek met haar hebben in plaats van haar zo achter te laten?'

Even stond Van 't Hof in twijfel.

Toen vroeg hij: 'Katharina, zo dikwijls zijn Goedhart en ik nu bij je geweest. We hebben zoveel gesprekken met je gevoerd. Het einde van je leven is nu heel dichtbij. Ben je er zeker van jezelf niet te bedriegen door op hersenschimmen en verbeelding in plaats van op een vaste grond te bouwen?'

'Nee mijnheer, denk dit maar niet en maakt u zich daar maar niet bezorgd over. De arbeid die u beiden aan mij besteed hebt, is rijk gezegend geworden en God zal u daarvoor belonen. Ik ben echter zo verschrikkelijk moe, dat ik niet kan spreken zoals ik dat wel zou willen.'

'Nog één vraag en dan laten we je met rust. Denk er goed over na voor je antwoord geeft. Je verloochent de kerk waarin je geboren en enige tijd bent opgevoed. Je neemt een leer aan waarvan je vroeger nooit iets hebt geweten. Je gelooft dat die leer waarachtig is, die door het Woord van God zelf geleerd wordt en daarop wil je zelfs sterven. Besef je wel wat dat inhoudt?'

'Ja, als ik in mijn vroegere godsdienst was gebleven dan zou ik voor eeuwig verloren zijn gegaan. De mensen in de roomse kerk worden in blindheid en onkunde gelaten en sterven ook zo, tenzij zij in de waarheid onderwezen worden die u aan mij geleerd hebt. Maar dan moet die waarheid ook door God Zélf aan hun zielen worden onderwezen. Ik dank God dan ook dat Hij mij tot hiertoe heeft gebracht. Meer kan ik nu niet spreken, zó moe ben ik.'

'Het is goed Katharina, we zullen je nu alleen laten.'

Na haar 's Heeren zegen te hebben toegewenst, vertrokken allen. Duidelijk was uit haar eenvoudig antwoord op te maken dat ze niet zomaar, maar uit volkomen overtuiging van verstand én hart uit de roomse kerk was gegaan. Vast geloofde ze dat in die leer geen

zaligheid kon bestaan, want ze zou er eeuwig ongelukkig door zijn geworden, volgens haar verzekering.

In simpele eenvoudige woorden drukte ze zich uit, maar voor degenen die haar aanhoorden liet het geen twijfel over. Ze kende geen mogelijk, noch misschien. Ze sprak ronduit haar overtuiging uit dat allen die in de roomse leer, zonder Christus, sterven, ook verloren gaan.

Ze stelde niet haar zaligheid in het onderwezen te zijn in de ware léér, maar alleen daarin dat God Zélf die waarheid aan haar ziel onderwees. Hoe vermoeid ze ook was, deze zaak was haar klaar en duidelijk. En zo had ze ook gesproken.

Dinsdag 19 juli

De dag van de terechtstelling.

Toen Van 't Hof en Goedhart binnenkwamen, troffen ze Anna Katharina geknield aan. Ze stond op toen ze de mannen hoorde. Er lag een glans op haar gezicht. Op de vraag hoe het met haar was, antwoordde ze: 'Heel goed. Ik heb God gedankt dat Hij weer verlicht en gesterkt heeft. Ik heb geen vrees voor de dood. U hoeft voor mij niet bang te zijn. Als u me ziet huilen is dat niet van droefheid, maar van blijdschap.

Mijn dood zal geen dood zijn, maar de ingang in het eeuwige leven. Dan zal ik eeuwig bij Jezus, mijn Verlosser, zijn, Die mij door Zijn zoenbloed heeft vrijgekocht en voor mijn zonden volkomen betaald heeft.'

Wonderlijk was het haar zo te horen spreken, staande aan de oever van de jordaan des doods. Zijn ontroering nauwelijks meester, zei Van 't Hof: 'Katharina, over drie uur zul je al in de ontzaglijke eeuwigheid zijn.'

'Ja, dat is waar, nu weet ik nog niet goed welke grote genade God aan mij heeft bewezen, maar alsdan zal ik dit volkomen zien. O, ik ben zo vol vreugde dat er een eeuwigheid komt om, met al de zaligen en de engelen, God in de eeuwige heerlijkheid te prijzen.'

Nogmaals vroeg Goedhart haar wat de grond van haar vertrouwen was.

'Ik heb deel verkregen aan Jezus, de Verlosser van zondaren en ook van mij. Hij roept mij door Zijn Woord van binnen toe: Vrees niet, want Ik heb u verlost. Gij zijt de Mijne.' In haar stem klonk een diepe blijdschap door.

'Zullen we nog eens voor je bidden?' vroeg Van 't Hof.

'O ja, alstublieft.'

'Wat zullen we bidden?'

'Ik wens dat wij God zullen danken voor al de weldaden die Hij tot hiertoe aan mij bewezen heeft. Dat wij Hem zullen smeken mij te sterken in het uur dat komen zal en ook dat, wanneer er nog een schadelijke weg bij me is, dat de Heere die aan me zal ontdekken.'

Goedhart willigde haar wens in.

'Zullen we je nu een poosje alleen laten? Later komen we dan nog terug.'

Ze knikte instemmend, blij met enige tijd van eenzaamheid en afzondering.

De beide mannen gingen daarna naar één van de bovenkamers. Daar zaten enkele heren, aan wie zij hun gesprek met de jonge gevangene meedeelden.

Eén van hen zei wat schamper: 'Geen vrees voor de dood? Ze zal wel veranderen zodra ze haar doodvonnis in de vierschaar hoort voorlezen.'

'Dat werd ook gedacht toen haar doodvonnis in het openbaar aan haar werd voorgelezen', zei Van 't Hof.

'Er was toen inderdaad verandering merkbaar. Echter geen angst of vrees, maar ruimte en grote blijdschap over de snelle nadering van haar eeuwige gelukstaat. En al zou het nu zo zijn dat ze met veel angst en vrees en duisternis bevangen wordt, zou ze dan daardoor of daarom verloren gaan?'

'Zeker niet wanneer zij deel gekregen heeft aan de genade van God', antwoordde de aangesprokene.

'Daarvan heeft zij gedurende de laatste acht dagen getuigd. Aan Goedhart en mij, aan anderen. Ja, zelfs enkele minuten geleden nog toen wij bij haar waren. Ik beken eerlijk dat ik bang ben geweest of het wel Gods werk in haar ziel was. Nu ben ik daarvan echter helemaal verlost. Ze mag getuigen van haar zalige verwachting '

De beide ziekenbezoekers gingen weer naar de treurkamer en troffen haar aan in dezelfde blijmoedige verwachting.

Voor het laatst baden zij met en voor haar in de gevangenis en bleven nog even bij haar.

Van 't Hof zei: 'Misschien is dit wel de laatste ongestoorde gelegenheid om elkaar te spreken. Heb je soms nog iets te zeggen?'

'Ik hoop tot mijn laatste levensogenblik te zullen mogen en kunnen spreken over de gronden waarop ik met blijdschap deze tijd voor de eeuwigheid verwissel.'

Nog een keer drongen Van 't Hof en Goedhart er heel sterk op aan om, zo ze nog iets te zeggen had, het dan nu te doen. 'Ik dank u heren, voor het werk en de liefde die u mij, onwaardig hebt bewezen. God zal u uw loon geven.'

'Wij wensen geen loon, Katharina', ging Van 't Hof op haar woorden in. 'Ons loon zal groot genoeg zijn wanneer wij als middelen hebben mogen dienen om, in de hand Gods, je als een vuurbrand uit het vuur van het eeuwige verderf te rukken.'

'U bent beiden rein van mijn bloed', betuigde Katharina. Voor de laatste maal drongen ze met ernst er bij haar op aan om, zo ze nog iets te zeggen had, dat voor hun vertrek te doen.

'Ik hoop dat ik nog enige woorden tot u zal kunnen spreken voor mijn dood, maar als blijkt dat dit niet zal kunnen, dan wens ik u beiden nu al goeden nacht, totdat de eeuwigheid voor u en mij zal intreden. Dan hoop ik mét u in de eeuwige heerlijkheid tot verheerlijking van God en de zalige verlossing van Jezus te spreken en te zingen '

Onder een vloed van tranen had ze deze laatste zinnen gesproken.

Met bevende stem zei Van 't Hof, zijn aandoening nauwelijks meester: 'Als deze dingen zo zijn, wanneer God je die grote genade heeft bewezen, dan wensen ook wij je een goeden nacht, totdat ook voor ons de eeuwigheid aanbreekt. In die dag zul je onze kroon en blijdschap zijn, wanneer Jezus Christus zal gekomen zal zijn met het geluid van de laatste bazuin.'

Goedhart sprak ook nog even met haar en op hun lippen bijtend, namen de mannen afscheid van haar die hun zo dierbaar geworden was.

Op hetzelfde ogenblik werd Anna Katharina gehaald om in de openbare vierschaar haar vonnis te horen voorlezen. De ziekenbezoekers wachtten haar in een aangrenzend vertrek op.

Toen het doodvonnis gelezen was, brachten twee gerechtsdienaars haar bij hen. Even kalm als vóór het uitspreken van het doodvonnis stond ze daar. Ook degene die gezegd had dat haar gezicht na het lezen van het vonnis wel veranderen zou en nog enkele andere belangstellenden, waren aanwezig.

Goedhart nam het woord: 'Katharina, leef je nog steeds in de verwachting dat je einde vrede zal zijn?'

'Ja, van ganser harte. De ogenblikken die ik hier sta, duren mij te lang, want ik zie Jezus met uitgebreide armen op mij wachten', antwoordde ze.

'Heb je voor je rechters nog iets gezegd?' vroeg Van 't Hof. 'Nee', antwoordde ze kort.

'Had je ook niets willen zeggen?' vroeg Van 't Hof verder.

'Ja, o ja, ik had vergeving willen vragen voor al de leugens, die ik vroeger tegen hen gesproken heb.' Ze barstte in snikken uit.

Van 't Hof vroeg verder: 'Je zult het vonnis ondergaan voor alles wat je tegen het recht van de wetten van ons land hebt bedreven. Berust je daarin? Ook zul je straks voor God verschijnen, Die vlekkeloos heilig en Goddelijk rechtvaardig is, voor Wie niets dat onrein of bevlekt is, kan bestaan. Geloof je voor Hem te kunnen bestaan?'

'Ja zeker', antwoordde ze beslist, haar tranen drogend, 'want God heeft voor mij Zijn Zoon gegeven. En deze Zoon heeft in de vierschaar van de Goddelijke gerechtigheid voor mij willen ingaan.'

'Maar zie je nu dan geen zonde meer?' was de vraag van Goedhart.

'Ik geloof dat ik zonden heb, zolang als ik hier sta, maar Jezus heeft ze bedekt.'

Daarna werd ze naar de plaats gebracht waar volgens de gewoonte het gebed voor de veroordeelden gedaan werd.

Goedhart was zo geëmotioneerd dat men hem aanraaide in de kamer achter te blijven.

's Woensdagmorgens had Katharina hem gezegd te geloven dat hij niet tot het einde toe haar bij zou kunnen staan. Vast was hij van plan geweest om ook aanwezig te zijn als het vonnis voltrokken werd, maar hij kón het niet. Het greep hem te veel aan.

Van 't Hof ging met Anna Katharina mee. Ze knielde neer en de krankenbroeder deed een roerend gebed. Na het gebed stond ze op.

'Heb je nog iets te zeggen?' vroeg Van 't Hof.

'Ja', antwoordde ze, 'zo heel graag zou ik nog enkele woorden willen zeggen tot de omstanders.'

Dit werd haar toegestaan en Anna Katharina riep uit: 'Och mensen, spiegelt u aan mij en wacht u voor zulk een kwaad als ik bedreven heb, opdat u niet dezelfde straf zult ontvangen. Maar mijn zonden zijn mij vergeven en mijn ongerechtigheden zijn verzoend.'

Toen werd zij naar het schavot gebracht. Van 't Hof, die vooruit liep, keek achterom en zag dat de scherprechter haar vastpakte en haar handen boeide. Uiterst kalm legde ze zelf haar handen tesamen.

Achter Van 't Hof aanlopende, zei ze: 'Nu ga ik in tot mijn zaligheid.'

Tot één van de gerechtsdienaars, zoals hij later zelf vertelde, zei ze: 'U leidt mij naar de dood en toch ben ik gelukkiger dan u.'

Bij het schavot gekomen, herhaalde ze dezelfde woorden tot de aanwezigen die ze tevoren had gesproken. Woorden van waarschuwing en ontvangen schuldvergeving.

Staande vlakbij het schavot bekeek ze de gerechtsplaats met verwonderlijke kalmte en keerde zich toen om, met haar gezicht naar de rechters toe. Ze knikte hun op een rustige en beleefde wijze toe en klom daarna in kalme vrijmoedigheid op de bank die tegen de worgpaal stond, als iemand die zich voorbereidt om te sterven.

Van 't Hof, die dit alles innerlijk bewogen had gadeslagen, voelde zich met kracht gesterkt door de Heere en riep luid: 'Katharina, ik neem heden Hemel en aarde tot getuigen dat wij je de zegen en de vloek, de dood en het leven hebben voorgelaten. Wát is je keus geworden?'

'Het leven', klonk haar antwoord.

'Welke grond heb je daarvoor?' vroeg Van 't Hof verder. De halzen rekten zich om het antwoord van de ter dood veroordeelde te horen.

'Niets anders dan de volmaakte borggerechtigheid van Jezus, Die voor al mijn zonden voldaan heeft', riep ze kalm, maar vol overtuiging uit.

'Is dit de enige grond waarop je in dit ogenblik de eeuwigheid ingaat?' vroeg Van 't Hof.

'Já mijnheer', was haar laatste woord.

Bevangen door een diepe ontroering hoorden Van 't Hof en de omstanders haar aan.

Maar krachtig klonk de stem van Van 't Hof toen hij haar toewenste: 'Nu dan Katharina, ga dan heen in vrede. De God des vredes zij eeuwig de God van je zalige blijdschap. En zing dan voor de troon het lied van het Lam: *Gij hebt mij Gode gekocht door Uw bloed!*'

Katharina kon niet meer spreken omdat het koord al gebonden en toegehaald was. Maar als bewijs dat ze alles verstaan had en er 'amen' op zei, boog ze nog twee keer knikkende het hoofd.

En Anna Katharina Merks was niet meer.

Op de levensbeschrijving en bekering van Anna Katharina Merks

Jedidjah, Gods gekruiste Zoon,
 Ik zal van Uw triomf gewagen.
 Ik durf, in dienst van Uwe kroon,
 Uw statie-banderollen dragen,
 Een knecht schaamt zich zijns Meesters niet;
 Waar hij Zijn eer verheerlijkt ziet,
 Zwaait hij de blijde zegevanen.
 'k Zie Uwe roem, Immanuël,
 Verheerlijkt boven dood en hel.
 'k Zal U de gloriewegen banen.

Rijd toe, gezalfde Vredevorst!
 Rijd toe, gekruiste Wonderkoning!
 Uw wapenrok, met bloed bemorst,
 Toont ons de schoonste heilsbetoning,
 Rijd toe, de Satan is vermand!
 Door onweêrstaand're tegenstand,
 Hebt Gij Uw' vijand om doen komen.
 Vaar voort: ik volg U, met mijn zang.
 Gij hebt de Sterke zijnen vang
 Apollion zijn prooi ontnomen!

O strijdperk, schoon ge een kerker waart,
 En daarin een zeer droeve kamer,
 Waar Gods genade wond'ren baart,
 Is ons een Tofet aangenamer,
 Dan 't hof van grote Salomon;
 Die eeuwigglinsterende Zon
 Maakt, door haar onbevleete glanzen,
 Van 't treurtooneel een zegekoets,
 Als ze een vrome ziel, vol moeds,
 Leidt in de hoogste hemeltransen.

God, onafhankelijk en vrij,
 Verantwoordt geen van Zijne daden;
 Maar makende de droeven blij,
 Wil Hij de hoogmoed steeds versmaden,
 Wat doet hij wèl, die in zijn jeugd,
 Zich zijne Schepper wijdt met vreugd',
 En reeds in zijne lentedagen,
 Naar God Jehova's rijkspaleis
 Zijn grootste tocht en zielereis,
 Op Christus dierbaar bloed durft wagen!

Maar is die tijd verwareloosd,
 Hoe zeer hem ook die Kruisvorst lokte,

Wat is 't dan nog een grote troost,
 - Eer nog de dood aan de asspil schokte
 Van 't dierlijk leven, - tot de Heer
 Bekeerd te worden, en ter eer
 Zijns Scheppers de overige stonden
 Zijns tijds te mogen leven; ja,
 Tot heerlijkheid van Gods gená
 Met zijnen God te zijn verbonden!

En hoe gelukkig leeft die man,
 Wiens wandel God zó wil besturen,
 Dat hij het hemels Kanaän
 Vooruit ziet in zijn uiterste uren?
 Gelukkig, wie Gods Majesteit
 Zelf op de hoge Nebo leidt,
 Om Kanaäns betere landouwen.
 Waar 's levens Vorst de Koning is,
 Al juichende, op de hoge spits
 Van 't zalig heilgeloof te aanschouwen!

Katharina Merks, een wangedrocht,
 Om hare gruwelen en zonden,
 Werd, daar zij 't minst haar Schepper zocht,
 Door Hem, als 't dwalend schaap gevonden,
 Zij, reeds gedoemd door 's Rechters mond,
 Vloekt in haar hart, die bange stond,
 Die haar 't jonge leven af zou snijden:
 Ze is aan haar gruw'len te verkleefd,
 En wil, hoe snood zij heeft geleefd,
 't Verhuizen harer ziel niet lijden.

Daar treurt, daar zucht, daar klaagt, daar kermt
 Zij, in de diepste nood, verstoten.
 Daar 's niemand die zich haars ontfermt,
 De dood komt reeds het zwaard ontbloten!
 Samaritaan noch Jood, om haar
 Bekommerd, in het groot gevaar,
 Waarin zij staat, om straks te sterven,
 Zijn mededogend, met een wicht
 Dat onder 's Hemels toorne ligt,
 En nergens troost weet te verwerven.

Zij kent geen God, zij weet geen hel,
 Onkundig is zij van 't geweten,
 Zulk een zoekt Gij, Immanuël,
 En, door een liefdevuur bezeten,
 't Geen in geen schepsel vallen kan,
 Wilt Gij haar rukken uit de ban

Ja, uit de ban der helse boeien.
 Die zondares trekt Gij ook nog,
 En overreedt haar, om 't bedrog
 En hare gruw'len te verfoeien.

G' ontdekt haar aan haar boze daán,
 't Geweten geselt haar met roeden.
 De wreker volgt op hare paan,
 Er 's niemand, die haar wil behoeden!
 O, allerijs'lijkst schouwtoneel!
 Zij ziet de hel, met open keel,
 Reeds gapen, om haar straks te ontvangen,
 Waar zal zij henen in die nood?
 Zij vreest minst voor de eerste dood;
 Dat 'eeuwig' kan de ziel haar prangen.

Ja, eeuwige, eeuwige eeuwigheid,
 Te schaars gekend van de Adamijten,
 Te laat zo jammerlijk beschreid!
 Als 't kwaad de schuld ons komt verwijten,
 Staat gij zo heilloos ons in 't oog!
 Dat eeuwig, eeuwig gaat te hoog!
 Dat eeuwig, eeuwig onder toren,
 Dat eeuwig onder vloek te zijn,
 Is de allerijselijkste pijn,
 Als 't schepsel niet is weêrgeboren.

De dood, de schand'lijke manier,
 Waarop zij voor haar kwaad zal boeten,
 Zijn nu degenen niet, die hier
 Haar in die nare angst ontmoeten;
 Maar de eeuwigheid is haar een beul.
 Helaas! waar vindt zij troost of heul?
 Waar zal zij voor die wreker wijken?
 Hij heeft haar half reeds bij de strot;
 Ontvangt zij nu geen hulp van God,
 Zij moet in deze nood bezwijken.

God ziet haar heilig hopeloos,
 Hij wil Zich over haar ontfermen;
 Hij draagt, - hoe snood, hoe heilloos boos
 Zij wezen moog' - haar op Zijn armen,
 En openbaart haar Zijnen Zoon:
 Die treedt voor 's Opperrechers troon,
 In 't hoogst Gerechtshof, voor haar binnen.
 Hij heeft op Golgótha betaald
 Daar heeft geen mijt zelfs aan gefaald.
 Hij buigt haar 't hart, om Hèm te minnen.

Hij lonkt, Hij spreekt haar lieflijk toe,
 Zij is de Wreker reeds ontkomen.
 Zij is ontvlucht aan Zijne roê,
 En voor een Godskind aangenomen.
 Hoe juicht zij, om dat zoet onthaal;
 Hoe dankt zij, - maar met ànd're taal
 Dan eertijds - Hem, Die 't hart haar griefde.
 Hoe drukt zij thans zichzelf eens uit?
 Zij is niet meer des satans buit!
 Hoe zinkt ze weg in zuiv're liefde!

God deed het àlles, zij deed niets,
 Zij was vol builen en vol wonden;
 Doch thans, na 't einde des verdriets,
 Heeft zij Hem, die haar mint, gevonden.
 Nu is haar de eeuwigheid tot vreugd'.
 Nu is zij vrolijk en verheugd,
 En weet haar heil niet uit te drukken.
 Zij vreest zelfs voor geen dood nu meer,
 Zij wenst zelfs om dat uurtje zeer,
 't Geen aan de tijd haar zal ontrukken!

O, zalige verandering,
 Hoe ongezien gij ook moogt wezen,
 Gij schenkt haar 's Konings zegelring,
 En haar melaatsheid is genezen!
 O, parel in de luisterkroon
 Mijns Goëls, gij staat groots ten toon,
 Rijd voort, op uwe zegewagen,
 O Kruisvorst, rijd voorspoedig voort!
 Gij zijt getrouw! Uw god'lijk Woord
 Heeft weer de zege weggedragen!

Maar, o! hoe brult van spijt de hel,
 Dat haar die buit is afgewonnen!
 Gij wint het tóch, Immanuël,
 Zo vaak gij zijt een strijd begonnen!
 Gij waart Kathrina veel te sterk!
 O strijdbaar Hoofd van Uwe Kerk!
 Gij wist het hart haar te overheren.
 Zij vraagt geen leven, dan alleen,
 Om U, de God der heerlijkheên,
 De God haars heils te meerder 't eren.

Zij laat ook van Uw roem niet af.
 Geen eik kan meer de stormen tarten.

Zij roemt Uw liefde, die haar gaf
 Het einde van al hare smarten:
 Die voor haar in de Vierschaar trad,
 Der Opperhemel-gloriestad,
 En aan de eis van Gods geboden,
 Voor eeuwig hebt haar schuld voldaan.
 Laat die triomf in glorie staan!
 God is een God van alle goden!

De Koning der verschrikking komt
 En doet haar 't hoog schavot beklimmen.
 O dood, bij haar staat gij verstomd,
 Hoezeer gij haar nog wilt begrimmten.
 Nijp haar de keel toe: zij staat pal.
 Gij zult haar (zegt ze) in 't heilgeschal
 Bij al de zaal'ge eng'len brengen.
 Gij jaagt haar nu geen vrees meer aan,
 Zij wordt noch bleek noch ongedaan,
 Gij kunt geen tranen haar doen plengen.

De spraak verstomt, nog knikt het hoofd,
 En dankt haar geestelijke vad'ren,
 De ziel, aan 't lichaam nu ontroofd,
 Klimt langs gezwinde zege-rad'ren,
 Gods Paradijs al juichend in.
 Daar zinkt zij weg in reine min,
 Daar zal zij eeuwig, eeuwig loven
 Dien God, Die haar heeft opgezocht,
 En door Zijn dierbaar bloed gekocht.
 Haar heil gaat óns begrip te boven!

't Zij eeuwig ver van mij, o God,
 Dat ik haar staat zou tegenspreken,
 Omdat de ziel op een schavot
 Van 't sterflijk lichaam is geweken!
 Was 't niet der Godheid te gering,
 Op haar te zien uit 's hemels kring,
 't Is niet te laag voor mij, de stempel
 Te zetten op Uw wonderwerk,
 Wie zet Uw mensenzelfde een perk!
 Dit toonbeeld blinkt thans in Uw tempel.

Immanuël, rijd glorierijk,
 Op 't God'lijk Woord van Uwe waarheid;
 Zet Uwe wonderhand ten prijck!
 Hier blinkt ze in een held're klaarheid.
 Zolang Uw Kerk op aarde zij,
 Zal Uw genade-heerschappij

En vrijmacht, in dit Voorwerp blinken
 Rijd voort! Ontdek! Verwin! Bekeer!
 Tot Gij de tijd, o hoogste Heer',
 Zult doen in d'eeuwigheid verzinken!

Ruk zielen uit des satans vuist,
 Zo moge Uw Koninkrijk steeds groeien,
 Tot Gij zijn heerschappij vergruist,
 Als de elementen zullen loeien.
 Spoed voort, o Oppermajesteit!
 U zij de lof en heerlijkheid!
 Wil ons Uw licht en waarheid zenden,
 Opdat de trotsheid u niet terg'!
 Laat ze ons geleiden tot Uw' berg,
 En Uwe zaal'ge vleugelbenden!

Dáár leeft, ten roem Uws wonderwerks,
 Schoon 't lichaam is gestraft geworden,
 De ziel van Katharina Merks,
 Als priesteres in 's hemels orden.
 God lof! de Aarts Heiland triomfeert!
 Zijn hoge Naam zij steeds geëerd.
 Zo wordt des satans rijk gebroken
 En Jezus' hoogste mensenmin
 Uit een trotse, verwaten zin,
 Niet door Zijn schepsel wedersproken.

THEOPHRASTUS.

OP EEN TORTELDUIF.

*Zo treurt een Tortelduif om haren wederga,
 Haar nooit verflauwde min doet tot haar dood haar schreien.
 Een christen volgt altoos hierin d'en Tortel na.
 Noch kroon, noch galg, kan hem van 's Hemels liefde scheien.
 Zijn ziele treurt zoo lang, tot zij haren Gade vond.
 En zij schreit, tot dien tijd, dat z' uit bangen kerker.
 Eens, door de dood verlost, de groten Wonderwerker.
 Haar Bruidegom ontmoet, wien zij alleen bemint.*